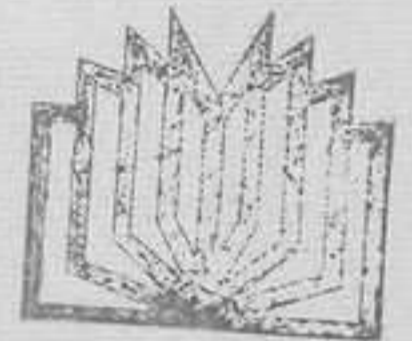
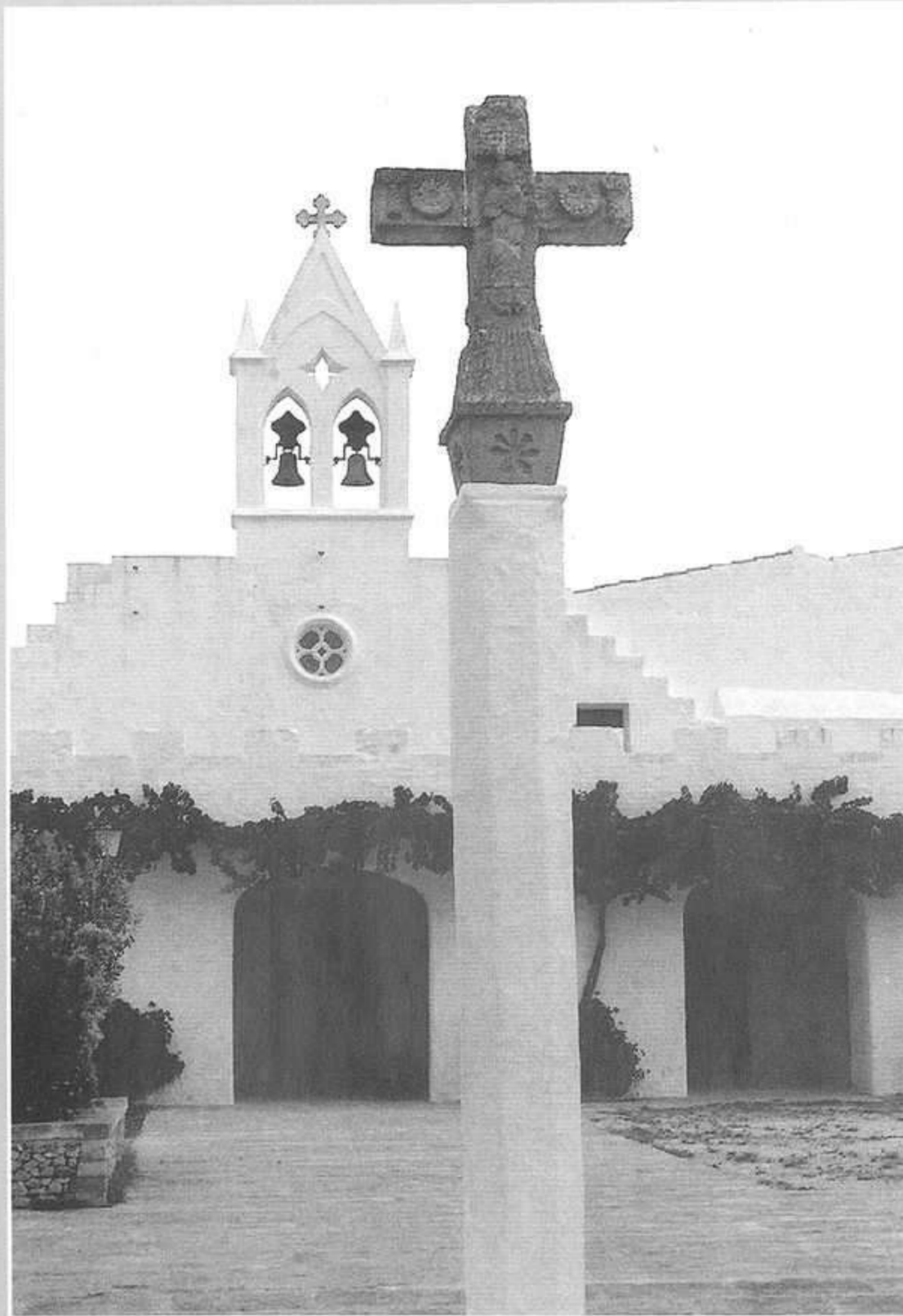

SM/R-224

BUTLLETÍ OFICIAL

BIBLIOTECA
PÚBLICA MAQ

BISBAT DE MENORCA

Novembre-Desembre, n. 6 - Any de 2003

BUTLLETÍ OFICIAL

BISBAT DE MENORCA

Novembre-Desembre, n. 6 - Any de 2003

Imprimeix: Editorial Menorca, S.A.

Dipòsit Legal: MH-283/1992

Fotografia portada: Ermita de Sant Joan de Missa. Ciutadella

SUMARI

Sr. BISBE	367
<i>Homilia</i>	
- Solemnitat de la Puríssima 2003	
<i>Escrips</i>	
- Un estil de relacions ben concret	
- El nostre sentit de "pertinença"	
- A la comunitat cristiana de Menorca i a tots, homes i dones que estima el Senyor	
- Mare de Déu de l'esperança i de la pau	
- Feliz Navidad a cada uno y un 2004 lleno de posibilidades de vida evangélica	
- A les portes de Nadal	
- Nadal 2003	
- El bosc que creix	
<i>Cartes</i>	
- Carta del bisbe als parroquians de Sant Climent	
- Carta del bisbe als parroquians des Migjorn Gran	
- Carta del obispo a los feligreses de La Concepción	
- Carta del Pbro. Pedro Salord al bisbe	
CONFERÈNCIA EPISCOPAL ESPANYOLA	389
- LXXXI Asamblea plenaria	
- Orientaciones para la atención pastoral de los católicos orientales en España	
- La LXXXI Asamblea plenaria de la CEE (17-21/11/2003)	
ACTIVITATS DEL SR. BISBE	409
- Visita pastoral. Calendari previst 2004	
VICARIA GENERAL	417
- Jornada diocesana de Càritas	
- En la presentació del llibre "Els darrers pessics"	
ORGANISMES DIOCESANS	423
- Consell del Presbiteri	
- Consell de Pastoral	
CRÒNICA DIOCESANA	425
AGENDA de gener i febrer de 2004	431
Índex general de l'any 2003	433

HOMILIA

SOLEMNITAT DE LA PURÍSSIMA 2003

«*El Senyor és amb tu*», fórmula usual en l'AT i en Lluc per indicar la *sol·licitud de Déu per una determinada persona* (Lc 1,66 [Joan B.]; Hech 7,9 [Josep, fill de Jacob]; 10,38 [Jesús]; 11,21 [els hel·lenistes naturals de Xipre i de Cirene]; 18,10 [Pau]; cf. Dt 2,7; 20,1, etc.); assegura al destinatari l'ajuda permanent de Déu perquè porti a terme una tasca humanament impensable.

Lluc presenta l'anunciació com el compliment de la profecia d'Isaïes: «*una verge concebrà al seu si i donarà a llum un fill, i li posarà de nom Emmanuel*» (Is 7,14). «No tinguis por, Maria, Déu t'ha concedit el seu favor. Mira, concebràs en el teu si i donaràs a llum un fill, i li posaràs de nom de Jesús» (1,30). Però quan l'evangelista presenta Maria com la *tota plena de gràcia*, que diu «sí» al voler de Déu i dona pas a l'encarnació, afirma que és *benaurada perquè ha cregut* (Lc 1,45). Assenyala d'aquesta manera un *vinclé positiu entre paraula i fe* (Lc 11,28).

Déu ha triat lliurement Maria i li ha assegurat el seu favor. Però ella no ha *acceptat passivament la salvació*. Maria, 'perquè ha cregut', és coprotagonista de la salvació obrada per Déu en la història: *les accions salvadores de Déu es fan efectives en el món gràcies a la "mediació" lliure i activa d'aquells qui escolten la seva paraula i segueixen la seva voluntat*.

El naixement del nou Adam, el començament d'una humanitat nova, s'anuncia mitjançant un nou acte creador: «L'Esperit Sant baixarà sobre tu i la força de l'Altíssim et cobrirà amb la seva ombra; per això, el que naxerà serà "Sant", "Fill de Déu"» (1,35). Jesús serà concebut per obra de l'Esperit, per la força creadora de Déu.

La idea de «la glòria de Déu/el núvol» que «cobria amb la seva ombra» el tabernacle de l'assemblea israelita (Ex 40,38), designant la presència activa de Déu sobre el seu poble (Sal 91 [90 LXX],4; 140,7 [139,8 LXX]), s'insinua aquí descrivint la *presència activa de Déu sobre Maria* que donarà a llum un fill que serà el Consagrat per l'Esperit Sant (l'ungit). S'afirma clarament el resultat de la concepció virginal, però no es diu res sobre com es realitzarà.

Maria ("Immaculada") ha resultat ser la primera gran «afavorida/agraciada». Jesús serà «el Messies/Ungit» o «Crist»; i nosaltres serem «cristians» (ungits) sempre que, com Maria, vulguem col·laborar amb l'Esperit.

Maria donà la seva plena aprovació: «*Aquí està la serventa del Senyor; compleixi's en mi el que has dit*» (1,38a). Maria representa l'Israel fidel a Déu (Is 48,8.9.20; 49,3; Jer 46,27-28), «els pobres» d'Israel, els qui no tenen *rellevància social*. (Natzaret no és anomenat mai en l'AT: no està lligat a promesa o expectació messiànica alguna...); representa l'Israel que espera i es posa al servei dels altres esperant el compliment de la promesa.

Zacaries (pare de Joan Baptista), sacerdot del temple de Jerusalem (regió profundament religiosa), d'origen levític, amb entrada al santuari del Senyor per oferir l'encens el dia més gran i extraordinari de la seva vida, constitueix la imatge fidel de l'home religiós i observant. Malgrat això, Zacaries es va alarmar davant de l'anunci, va quedar esglaiat, va replicar, es va mostrar incrèdul, no tenia fe en el missatger ni en el seu missatge. Representa l'Israel més religiós que havia perdut tota esperança d'alliberament, no creia ja en el que professava, els seus ritus estaven buits de sentit. Zacaries (sense possibilitat humana de tenir descendència) no va donar el seu consentiment però Déu va realitzar el seu projecte (*el poble ho estava «esperant»*).

En Maria és el contrari: *una dona senzilla, pertanyent a una aldea desconeguda de la Galilea paganitzada –Natzaret– enfora de Jerusalem i del Temple*. És la imatge vivent de la gent del poble fidel, tot i que sense gaire tradició religiosa, que ha estat declarada afavorida de la benedicció de Déu. Es torba però creu les paraules del missatger malgrat no veure-ho humanament viable. Creu de debò que per a Déu no hi ha res impossible. Ho pot comprovar en la seva cosina Isabel (l'estèril està embarassada), i ofereix la seva col·laboració sense reticències. *L'encarnació* (al si de Maria) indica que Déu assumeix la condició humana, comparteix la nostra pobresa per elevar-nos a la seva pròpia vida.

I Maria és invitada a estar alegre (v.28). El Senyor està del seu costat: Déu confia en ella i, a la vegada, això la fa confiar en Ell, la converteix en creient. No hi ha raó per al temor, sinó més bé per a l'entrega (v.30). L'alegria és, en la Bíblia, una nota característica del compliment de les promeses de Déu. La por és precisament el que s'oposa a la confiança en Déu. Gràcies a la seva resposta positiva, participa a l'obra de Déu.

L'encarnació és la síntesi de la força de l'Esperit i de la debilitat de Maria. Però la maternitat de Maria és un do a tota la humanitat. Maria és com la nova Eva (Gen 3,20) "*mare dels vivents*". El seu fill serà gran i serà anomenat "Fill de l'Altíssim" (v. 32). La missió de Jesús està marcada per aquesta responsabilitat, *en ella es compleix el gran projecte salvador de Déu* que Sant Pau proclama en la *carta als Efessins* revelant-nos el sentit profund de la nostra existència (2ª lectura): hem vingut a aquest món per ser filles i fills de Déu (v. 4 i 5).

Aquesta *filiació divina* no s'afegeix des de l'exterior a la condició humana, és la seva raó de ser més íntima. L'amor gratuït de Déu és l'única raó, l'únic motiu d'açò, però no podem gaudir d'aquest designi d'amor i de pau de Déu si no ho fem carn en el nostre quefer de cada dia. Com per Maria, aquest do exigeix de nosaltres una tasca i una responsabilitat. Som cristians (formem una Església) *en funció d'altres*. D'aquells als qui hem de testimoniar l'amor de Déu en tota circumstància.

Maria duu a terme l'impossible: engendrar sota l'ombra de l'Esperit de Déu. I ha viscut sempre receptiva al missatge de Déu, escoltant molt i parlant poc, però constantment en moviment, "portant" o "visitant" i vivint l'entrega fins al final al peu de la Creu.

Per al nostre poble Maria és *la Mare* (amb el fillet) que concep i fructifica; *la Dolorosa* (viuda a qui l'hi maten el fill injustament), i *la Puríssima* (sense taca), immune a tot pecat per una gràcia singular de Déu. La contemplació d'una dona immaculada, que és un membre de la nostra humanitat, revela la decisió de Déu de fer una nova creació. La immaculada és “*l'orgull de la nostra natura corrompuda*”, la creació nova sense pecat.

L'Apocalipsi diu que el drac segueix atacant la dona i el seu fill. Però ens recorda que no hem de desesperar-nos, perquè l'acusador, l'enemic vertader ha estat derrotat.

La missió de reconstruir la humanitat ha de seguir, a pesar de l'atac... Sabem que l'Església és, per la seva natura, missionera. La seva missió evangelitzadora és en ella un element essencial. El Vaticà II° va declarar que tots tenim moltes oportunitats d'exercir l'apostolat de l'evangelització i, al mateix temps, el deure de fer-ho. Per inspirar-nos, basta contemplar la figura de la Mare de Déu. Aquest impuls cap a l'evangelització comença amb el reconeixement que la Bona Nova (l'Evangelí) canvia la pròpia vida.

La vida de la Maria *va canviar d'orientació en el moment de l'anunciació*, amb la qual *no va canviar tan sols la seva vida sinó el curs de la història*. La seva resposta va ser afanyar-se a visitar a la seva cosina Isabel i compartir amb ella el goig d'allò que li estava succeint.

Però el que es va complir en Maria, malgrat els temps difícils que li va tocar viure, pot complir-se també en tots nosaltres: «res és impossible per a Déu».

Cal només *deixar-se fecundar per l'Esperit, escoltant la Paraula de Déu* que arriba sempre per mitjà de mediacions, tenint en compte la nostra situació i les nostres forces, però *responent a Déu amb confiança, amb una adhesió total i responsable*.

UN ESTIL DE RELACIONS BEN CONCRET

El Concili ens ha dit que el poble cristià té per missió promoure i fer “visible” *la comunió, la fraternitat, ser signe i instrument de la unitat* (LG 1). Aquest és el desig de Jesús en el moment de la seva oració de comiat: “*Pare, que tots siguin un...*”(Ju 17).

Açò ens demana posar sempre els interessos del conjunt davant dels interessos particulars, perquè tots els individualismes solen ser competitius i no contribueixen al creixement del conjunt. Ens demana una espiritualitat centrada en el diàleg, l’escolta i l’acollida, subordinant-ho tot i tots a la realització del bé comú.

La nostra societat es mou amb una forta interdependència, i la unificació creixent del món (“*signe dels temps*”) ens demostra que no tenim més opció que augmentar la nostra *comunicació*, trobar-se i dialogar amb franquesa persones i grups, intercanviant projectes i experiències. Ningú no es basta a si mateix.

Si volem construir hem de realitzar la nostra missió superant personalismes i augmentant la convergència solidària i la complementarietat en els ambients en què hem de conviure i, fins i tot, hem de fer de pont encara que ens trepitgen.

El mateix Papa ens ha dit que «*el diàleg és el nou nom de la caritat*»(VC, 74). La “*civilització de l’amor*” haurà de fer-se aprenent a respectar el pluralisme, la participació, la capacitat de convivència, posant en comú la fe, l’esperança, el treball, l’oració, l’alegria de creure i compartir, de ser i sentir-se part de la comunitat i no una cèl·lula aïllada.

Amb la meva salutació a cadascú,

† **Joan, Bisbe de Menorca**

(Publicat al FULL DOMINICAL el 2 de novembre de 2003)

EL NOSTRE SENTIT DE “PERTINENÇA”

Fa un temps, a la meva darrera Parròquia demanava fer una revisió amb qüestions com les següents: ¿som un membre viu de la meva comunitat o un pes mort?, ¿en què es nota?, ¿som només un ‘consumidor’ de sagraments i actes de culte (assídua u ocasionalment), o qualcú que s’interessa dedicant-hi temps i energies perquè considero la vida de l’Església com a cosa meva?, ¿em preocupo de la vida de la comunitat cristiana amb “fets”?, ¿amb quins fets?...

Aprofitant la celebració del DIA DE L’ESGLÉSIA DIOCESANA vull tornar a insistir demanant a tots els batiats: ajudeu-me a millorar “des de dintre” tot allò que en la nostra Diòcesi no funcioni segons l’Evangeli. Necessitem de tots i a tots cridem a “participar” responsablement de la marxa de l’Església a Menorca.

La Carta als Hebreus parla de “ahir, avui i sempre”(13,8) significat que les accions de Déu (i el seu Amor) no estan limitades pel temps. I el Concili afirma que el Misteri de l’Encarnació “ens és revelat i continua a l’Església”(LG 52) realitat ‘humana’ i ‘religiosa’ alhora..., realitat bidimensional: visible i invisible. El sobrenatural es manifesta a través de realitats humanes. L’absolut a través del contingent. Som “mediacions humanes” sempre necessàries.

A la nostra Diòcesi ressona permanentment allò de “som una tradició viva”. En conseqüència i com “membres vius” d’aquesta part d’Església, pròxima a la nostra vida de cada dia, en la que anem pelegrinant i en la vida comunitària de la qual neix, creix, s’alimenta la nostra Fe... acompanyats i presidits per pastors que actuen en comunió amb el Bisbe diocesà, legítim successor dels Apòstols, i en comunió amb el Bisbe de Roma, successor de Pere, hem de continuar vivint amb sentit eclesial, membres del mateix Cos, intentant evidenciar que tots participem i prolonguem la missió de Jesús en la història i posseïm el seu mateix Esperit, malgrat les nostres febleses.

Amb la meva salutació a cadascú,

† **Joan, Bisbe de Menorca**

(Publicat al FULL DOMINICAL el 16 de novembre de 2003)

A LA COMUNITAT CRISTIANA DE MENORCA I A TOTS, HOMES I DONES QUE ESTIMA EL SENYOR

Quan els cristians comencem un nou any litúrgic *amb la mirada posada en Nadal*, vull fer una crida a potenciar actituds que em semblen molt necessaries: *la capacitat de trobada i la voluntat de compartir fraternalment*.

Ja el Concili demanava “optar” per un nou humanisme en què la persona queda definida principalment per la seva responsabilitat vers els altres (GS 44, 45). I és un fet que la creixent interdependència en què es mou la nostra humanitat i la tendència a la globalització (“*signe dels temps*”) està demanant-nos superar individualismes i autosuficiències.

Açò per als cristians no és una opció més: la fraternitat és una opció evangèlica que suposa comprometre's a favor de la “civilització de l'amor” (en paraules de Joan Pau II), respectant la diversitat (que no és relativisme) i posant en comú l'esperança, el treball, l'oració, l'alegria de creure i compartir, de sentir-se i ser part d'un cos. L'experiència d'aquests anys va confirmant que «*el diàleg és el nou nom de la caritat*» (VC 74).

Si la perfecció del ser humà està en la capacitat de trobada (Mounier), en la comunicació, en la relació amb l'altre i amb els altres, cal ser persones madures i solidàries que intenten generar, amb el testimoni i l'acció, una “convivència” fonamentada en un *amor oblatiu i gratuït*, que és l'únic que afavoreix caminar plegats per sobre les diferències i la diversitat de dons: signe eloqüent d'aquella comunió eclesial capaç de promoure maneres de pensar, de parlar i d'obrar, que són un referent per al món i poden exercir una atracció que faci creïble la missió de l'Església.

Va resultant ja tòpic dir que “sobren”(?) documents i falten ‘*testimonis*’ amb experiència personal intensa de Jesús les vides del quals arrosseguin. “L'home contemporani escolta més de gust als testimonis que als mestres. I si escolta els mestres és que són testimonis” (EN 76 i 41). *Es tractaria de fer visible l'Evangelí de l'amor*.

En aquest sentit, un dels aspectes del testimoni cristià que és avui especialment significatiu per humanitzar la “societat del benestar” és precisament la *solidaritat amb els dèbils*, perquè la situació de necessitat en què viuen molts dels nostres contemporanis és un escàndol contrari a la volun-

tat de Déu (Deut 15,4.7.). “No digueu que és voluntat de Déu que vosaltres romangueu en una situació de pobresa i malaltia, en un habitatge contrari a la vostra dignitat de persones humanes. ¡No digueu és Déu qui ho vol!” (Juan Pau II° a Brasil, 7-7-1980).

Optar per Jesús serà sempre viure protagonitzant actituds de justícia i caritat, tot i que pot dur a reproduir el seu destí conflictiu. Fer costat als més dèbils i lluitar contra les causes de la seva pobresa. Fer-nos portaveus del clamor dels més fràgils essent senyal i garantia de la “Bona Nova de l’Encarnació” (GS 26).

Gràcies a Déu, avui abunda el voluntariat i, en molts casos, les persones que més dura i sacrificadament treballen contra la malaltia, la marginació, la misèria, la ignorància i qualsevol altra forma d’esclavitud, són gent d’Església que viu en relació amb l’esperit de Jesús de Natzaret i s’entrega amb la humilitat del *llevat* (que desapareix en la massa sense deixar rastre), oblidant-se de si mateix i treballant amb qualsevol que persegueixi els mateixos objectius primordials.

Donem testimoni, doncs, duent una vida sòbria (distingint entre béns necessaris i béns superflus) i compartint sistemàticament. Posem els nostres béns al servei i a disposició dels germans més necessitats, fent-los fructificar per a utilitat comuna i/o desprenent-nos d’ells per al bé d’altres. És indiscutible que l’exercici de la misericòrdia ha de traduir-se en servei actiu (Lc 10, 32-33; Jaume 2,15ss).

I eduquem també les joves generacions perquè es descobreixin i practiquin valors que van més enllà d’utilitats immediates: l’honradesa, la sinceritat, la pau, la convivència, la gratuïtat, l’oblit de si. La disponibilitat de persones i béns sense esperar recompensa i en funció d’objectius i exigències que van més enllà dels propis guanys, seguretats i interessos, constitueix un testimoni ben eloqüent.

L’Església és una comunitat de “*convertits*” que decideixen seguir Jesús duent una vida segons l’evangeli. I com no basta amb actituds purament interiors i espirituals, s’exigeix a tot cristià prendre partit i proclamar ‘amb paraules i obres’, sense separar religió i vida, que la fe en el Déu de Jesús és la font i garantia de la realització de les persones i de la humanització de la societat.

Açò ens exigeix alhora *confessar Déu públicament* en la convivència ciutadana i *implicar-nos en la defensa i promoció dels drets humans*. Sabent també que *l'Evangelí no pot deixar de jutjar al món* en qualsevol situació històrica, i açò té el *risc de provocar rebuig* (TDV 23).

Amb la meva salutació a cadascú,

† **Joan, Bisbe de Menorca**

(Publicat al DIARI MENORCA el 29 de novembre de 2003)

MARE DE DÉU DE L'ESPERANÇA I DE LA PAU

En el temps d'Advent, "itinerari d'espera i d'esperança", ressonen en la litúrgia paraules de profetes anunciant el Messies i invitant a la conversió del cor i a l'oració.

Preparant-nos per a Nadal, la comunitat eclesial s'identificarà més que mai amb Maria, Mare de Déu de l'esperança, obrint el cor a Aquell a qui anomenem "el Príncep de la Pau!".

Quan, amb dolor, ens mirem els episodis de violència que la crònica quotidiana registra en tantes parts de la terra, no hi ha més opció que unir les nostres forces per promoure la no violència, el perdó i la reconciliació, perquè el món té gran necessitat d'aquesta pau.

Igual que fa quaranta anys, en un context de greus amenaces per a la seguretat mundial, el beat Joan XXIII va publicar, amb gran valentia, l'encíclica 'Pacem in terris', també ara s'exigeix a cadascú, de manera pacient i perseverant, la seva pròpia contribució per promoure i realitzar la pau: hem de despertar en nosaltres i al nostre voltant l'esperança de la pau.

Recordem que la pau es construeix abandonant les armes del rancor, de la venjança i de tota forma d'egoisme. Amb decisions generoses de comprensió recíproca, de reconciliació, de perdó i d'atenció activa als necessitats. Amb 'gestos de pau concrets en les famílies, als llocs de treball, en les comunitats, en el conjunt de la vida de cada dia.

Tot, sense deixar mai de pregar per la pau perquè “només del Senyor el món pot esperar la salvació” (...) “Sostinguts per aquesta veritat, els creients no perden l’esperança, fins i tot quan es multipliquen els obstacles i els atemptats contra la pau” (Joan Pau II, 1-1-03).

Amb la meva salutació a cadascú,

† **Joan, Bisbe de Menorca**

(Publicat al FULL DOMINICAL el 7 de desembre de 2003)

FELIZ NAVIDAD A CADA UNO Y UN 2004 LLENO DE POSIBILIDADES DE VIDA EVANGÉLICA

Cuando abrimos el evangelio no nos tendría que resultar extraño encontrar anuncios de liberación: el proyecto de Dios es un mundo en libertad, amor y fraternidad.

Por eso, el evangelio de Jesús es una ‘buena noticia’ para los que sufren marginación y opresión y no pueden ejercer sus derechos. ¿Una utopía? También un programa espléndido para la comunidad cristiana: un mundo más humano.

Todos los cristianos estamos llamados a vivir las bienaventuranzas y, cada Navidad, parece más urgente hacer del “Dios-con-nosotros” la fuente absoluta de nuestra seguridad. El misterio de la encarnación que celebramos interpela al mundo manifestando la proximidad y la compasión de Dios por los más frágiles.

Estamos llamados, pues, a identificar dónde están hoy menos presentes los valores evangélicos y descubrir cuáles son las “nuevas pobreza”, pero no para hacer estudios sociológicos sino para dar una respuesta evangélica con solidaridad crítica y profética, valorando a los que van quedándose sin valor cada día en la cuneta de la vida.

Esto, sin olvidar que nuestro amor al necesitado ha de ser inteligente y ha de tener en cuenta las estructuras sociales que engendran la pobreza. Y tam-

poco hemos de ser ingenuos dejándonos manipular por aquellos que quieren instrumentalizarnos apoyando servicios asistenciales que tranquilicen la conciencia y creen la ilusión de estar sirviendo realmente al mundo de los pobres.

La venida de Jesús y la fascinación por su persona nos sitúa en un universo nuevo que nos tendría que llevar a *preferir* una cierta “anormalidad”, a imitación de los primeros seguidores.

A veces pienso que *este* apartar-se de la “normalidad” tendría hoy una cierta relevancia para unos cristianos y unas comunidades eclesiales que pueden haberse “mundanizado” un poco. Tendríamos que hacer ver que todavía hay personas dispuestas a jugárselo todo por Jesús y por su causa, porque es cierto que las preocupaciones de cada día son cada vez más urgentes y la dedicación a las cosas de este mundo corre el riesgo de ser demasiado absorbente.

Esto nos pide actitudes que están lejos de cualquier inercia y comportan una libertad en la que he soñado muchas veces.

Sé que no es fácil contar *las estrellas ni los granos de arena... la inmensidad no la podemos abarcar, pero la admiración y la emoción también es una manera de penetrar en la verdad de las cosas.*

Ante el pesebre de Belén, pediré para todos nosotros capacidad de soñar, de admiración y emoción para poder entender y preparar el mundo mejor que viene.

† **Joan, Obispo de Menorca**

(Publicado en el DIARIO MENORCA el 20 de diciembre de 2003)

A LES PORTES DE NADAL

“... *i tothom veurà la salvació de Déu.*” (Lc 3, 6)

El projecte de Déu és un món en llibertat, estimació i fraternitat. Per açò, l'evangeli de Jesús és una ‘bona notícia’ per els qui sofreixen marginació i

opressió i no poden exercir els seus drets. Un programa esplèndid per a la comunitat cristiana: un món més humà.

Tots els cristians esteim cridats a viure les benaurances i, cada Nadal, sembla més urgent fer del "*Déu-amb-nosaltres*" la font absoluta de la nostra seguretat. El misteri de l'encarnació que celebrem interpel·la el món manifestant la proximitat i la compassió de Déu amb els més fràgils.

Som cridats, doncs, a identificar on estan avui menys presents els valors evangèlics i descobrir quines són les "noves pobreses", però no per fer estudis sociològics sinó per donar una resposta evangèlica amb solidaritat crítica i profètica, valorant als que van quedant sense valor cada dia a la cuneta de la vida.

La venguda de Jesús i la fascinació per la seva persona ens situa en un univers nou que ens hauria de dur a *preferir* una certa "*anormalitat*", a imitació dels primers seguidors. Hauríem de fer veure que encara hi ha persones disposades a jugar-s'ho tot per Jesús i per la seva causa, perquè és cert que les preocupacions de cada dia són cada vegada més urgents i la dedicació a les coses d'aquest món corre el risc de ser massa absorbent.

Açò ens demana actituds que estan enfora de qualsevol inèrcia i comporten una llibertat en la que he somiat moltes vegades.

Sé que no és bo de fer comptar les estrelles ni els grans de sorra... la immensitat no la podem abastar, però l'admiració i l'emoció també és una manera de penetrar en la veritat de les coses.

Davant el pessebre de Belen, demanaré per tots nosaltres capacitat de somiar, d'admiració i emoció per poder entendre i preparar el món millor que ve.

BON NADAL A CADASCÚ I UN 2004 PLE DE POSSIBILITATS DE VIDA EVANGÈLICA.

† **Joan, Bisbe de Menorca**

(Publicat al FULL DOMINICAL el 21 de desembre de 2003)

NADAL 2003

“Prepareu el camí del Senyor, aplaneu les seves rutes. S'alçaran les fondalades, s'abaixaran les muntanyes i els turons, el terreny tortuós quedarà pla i el camí escabrós serà allisat; i tothom veurà la salvació de Déu.” (Lc 3, 4ss)

Quan obrim l'evangeli no hauria de resultar-nos estrany trobar anuncis d'alliberament: el projecte de Déu és un món en llibertat, estimació i fraternitat.

Per açò, l'evangeli de Jesús és una 'bona notícia' per als qui sofreixen marginació i opressió i no poden exercir els seus drets. Una utopia? També un programa esplèndid per a la comunitat cristiana: un món més humà.

Tots els cristians esteim cridats a viure les benaurances i, cada Nadal, sembla més urgent fer del "*Déu-amb-nosaltres*" la font absoluta de la nostra seguretat. El misteri de l'encarnació que celebrem interpel·la el món manifestant la proximitat i la compassió de Déu amb els més fràgils.

Som cridats, doncs, a identificar on estan avui menys presents els valors evangèlics i descobrir quines són les "noves pobreses", però no per fer estudis sociològics sinó per donar una resposta evangèlica amb solidaritat crítica i profètica, valorant als que van quedant sense valor cada dia a la cuneta de la vida.

Açò, sense oblidar que el nostre amor al necessitat ha de ser intel·ligent i ha de tenir en compte les estructures socials que engendren la pobresa. I tampoc no hem de ser ingenus deixant-nos manipular per aquells que volen instrumentalitzar-nos estalonant serveis assistencials que tranquil·litzen la consciència i creen la il·lusió d'estar servint realment el món dels pobres.

La venguda de Jesús i la fascinació per la seva persona ens situa en un univers nou que ens hauria de dur a *preferir* una certa "*anormalitat*", a imitació dels primers seguidors.

De vegades penso que aquest apartar-se de la "normalitat" tindria avui una certa rellevància per a uns cristians i per unes comunitats eclesials que poden haver-s'hi "mundanitzat" una mica. Hauríem de fer veure que encara hi ha persones disposades a jugar-s'ho tot per Jesús i per la seva causa, perquè és cert

que les preocupacions de cada dia són cada vegada més urgents i la dedicació a les coses de la terra corre el risc de ser massa absorbent.

Açò ens demana actituds que estan enfora de qualsevol inèrcia i comporten una llibertat en la que he somiat moltes vegades.

Sé que no és bo de fer comptar *les estrelles ni els grans de sorra... la immensitat no la podem abastar, però l'admiració i l'emoció també és una manera de penetrar en la veritat de les coses.*

Davant el pessebre de Belen, demanaré per tots nosaltres capacitat de somiar, d'admiració i emoció per poder entendre i preparar el món millor que ve.

BON NADAL A CADASCÚ I UN 2004 PLE DE POSSIBILITATS DE VIDA EVANGÈLICA.

† **Joan, Bisbe de Menorca**

(Publicat al FULL DOMINICAL especial del dia de nadal de 2003)

EL BOSC QUE CREIX

Ho vaig sentir fa pocs dies citant a Don E. Viganó (i tot d'una vaig pensar en Menorca i concretament en l'Església de Menorca): "*Fa mes renou un arbre que cau que un bosc que està creixent*".

Menorca ha crescut en el 2003 i també la nostra Comunitat Diocesana, que està ben viva i no ha deixat de créixer com un bosc silenciós en cadascuna de les nostres Parròquies, com vaig comprovant-ho a la Visita Pastoral i a d'altres trobades, reunions de Grups i de Consells, etc. Gràcies a Déu, hi ha moltes persones que treballen en favor d'altres i que intenten viure amb l'esperit de Jesucrist, entregant-se i treballant braç a braç amb qualsevol que persegueixi els mateixos objectius primordials dins i fora de Menorca (aquest any hem pogut "enviar" fins i tot un altre Missioner Mn. Berto Vidal).

La nostra vida eclesial ordinària segueix calladament fent-se servei permanent a tots i cadascú amb la humilitat del *llevat* (que desapareix en la massa):

acció evangelitzadora i catequética per a totes les edats (fillets, joves, adults, tercera edat) i amb estils bé plurals; iniciatives de formació ocasional i sistemàtica a diferents nivells; celebracions de la fe que són alhora vivència del Misteri que ens supera i Presència salvadora del Ressuscitat que ens sosté i ens anima; oferta continuada, incondicional i eficient, d'innombrables serveis al proïsme animats per la caritat cristiana...

A les nostres trobades parroquials, arxiprestals i diocesans, junt a qüestions aparentment sonores però que són com tempestes d'estiu, poc duradores, hem anat intercanviant opinions i certeses, conviccions i vivències que realment avalen el nostre creixement silencios en "comunió eclesial", fixant-nos objectius comuns per a un altre Bienni i revisant iniciatives i estils pastorals que ens satisfan poc.

Al costat de qüestions internes, l'atenció de les nostres trobades ha estat ocupada prioritàriament per assumptes relacionats amb la pastoral de la salut, la pastoral vocacional (hem de deixar constància del nostre Projecte de "Seminari Menor en Família"), la problemàtica de la immigració, l'atenció als joves (sense oblidar el nombrós grup que va participar als actes programats amb motiu de la Visita del Successor de Pere); el món de l'educació i de la família, la pastoral penitenciària (constitució de l'Equip del Secretariat), etc. Sempre intentant discernir les realitats a la llum de la fe, donant gràcies a Déu i buscant respostes: acollida, acompanyament, integració...

També hem estat sensibles a d'altres problemes del nostre món optant explícitament per la Pau en coherència amb manifestacions del Papa: "*Mai més la violència! Mai més la guerra! Mai més el terrorisme!*". Joan Pau II ha repetit una i altra vegada aquella crida que, junt a més de 200 líders religiosos de tot el món, ja havia fet a Assís en el 2002.

Igualment, han estat moltes les celebracions i trobades de pregària amb motiu de diferents esdeveniments, però vull assenyalar-ne especialment dos amb molt d'agraïment a tots els menorquins: l'Eucaristia-funeral per Mn. Miquel Anglada Gelabert, Vicari General de la Diòcesi, i l'Eucaristia-funeral per Mons. Antoni Deig Clotet, Bisbe emèrit de Solsona i anteriorment Bisbe de Menorca.

Amb la meva salutació a cadascú,

† **Joan, Bisbe de Menorca**

(Publicat a l'anuari DE LLEVANT A PONENT del DIARI MENORCA de 2003)

CARTES

CARTA DEL BISBE ALS PARROQUIANS DE SANT CLIMENT 3 de Novembre de 2003

Hem començat la meva primera Visita Pastoral a la vostra Parròquia als peus del Sagrari, que és el Cor de la Comunitat de Jesús, i he d'agrair la vostra acollida i naturalitat que ens ha permès una experiència de relació molt agradable.

Amb la companya del vostre Rector, he pogut entrar a les vostres cases i compartir amb persones malaltes i grans. D'aquestes persones, de la seva actitud serena i creient, de l'atenció que reben de familiars i veïns, he donat moltes gràcies al Bon Déu. Hi ha molt d'evangeli amagat a les nostres cases que sempre serà difícil de mesurar.

També he pogut conèixer les particularitats del Grup de Catequesi i dels Escoltes i visitar les seves instal·lacions.

A la Rectoria, he pogut rebre visites de particulars i també ha estat molt interessant la reunió amb el Consell P. de Pastoral que, tot i que la vostra Parròquia és petita, és un organisme necessari.

He trobat particularment positiva la jornada del 2 de Novembre: el berenar a casa d'una família que ens ha acollit amb els braços oberts, la celebració de les dues Eucaristies dominicals; l'assemblea parroquial; la reunió amb els fillets de 1ª Comunió i Confirmació i els respectius Catequistes...

He pogut comprovar com s'estimeu el vostre Rector i la seva mare i com valoreu també la bonhomia de tots dos.

M'he trobat molt bé compartint les vostres inquietuds: què fer i com fer-ho per arribar a motivar les generacions més joves.

Hem recordat junts que Jesús no ens deia: "*espereu que vengin i reuniu-los, etc*", sinó "*anau i feis deixebles meus*".

Hem d'obrir-nos, anar, visitar, participar, opinar, donar llum amb els nostres actes i paraules, acompanyar situacions i fer-nos presents "com la sal i el llevat..."

I ho hem de fer amb esperança i constància, amb la paciència del sembrador (qui no veu els fruits tot d'una), confiant sempre en Aquell Bon Déu qui dóna el creixement.

M'agradaria que hi hagués qualche mitjà de comunicació periòdica, modesta però viva, que fera arribar "*a totes les cases*" informació i informacions de la Parròquia, suggeriments i iniciatives de vida cristiana, etc. Podem predicar de moltes maneres... i anar motivant o, almanco, intentant despertar interès i preocupacions per allò que per nosaltres és valuós.

No oblidu les necessitats de conservació i arranament del edifici i vull agrair tot el que feis per mantenir les necessitats parroquials. Continueu mantenint la bona relació de germanor que he pogut observar i, sobretot, acudiu amb insistència a la Paraula de Déu i doneu-li molta importància a l'Eucaristia del Diumenge, el Dia que revivim de manera particular la trobada amb Jesús Ressuscitat que ens continua cridant a construir el seu Regne.

Podeu fer arribar aquesta Carta a totes les cases, amb la meva salutació a cadascú,

† **Joan, Bisbe de Menorca**

**CARTA DEL BISBE ALS PARROQUIANS
DES MIGJORN GRAN
5 de Desembre de 2003**

Justament ara fa un mes començava la meva primera "Visita Pastoral" a la Parròquia Sant Cristòfol des Migjorn Gran que m'ha permès compartir uns dies amb vosaltres, acompanyant la vida de la vostra comunitat parroquial i trobant-me amb diferents Grups i Persones.

Vull agrair-vos, sobretot, la possibilitat d'entrar en moltes de les vostres cases amb motiu de visitar tants de malalts i gent gran. Ha estat com una escola en la que s'expliquen de manera pràctica lliçons d'humanitat, de caliu familiar, d'actituds ben cristianes que diuen clarament que, al vostre poble, s'ha respirat sempre un aire de pietat, per res improvisat, que encara hi és ben viu. No és casualitat que Es Migjorn Gran sigui el poble de Menorca que ha donat a l'Església més capellans.

Recordo, doncs, les nostres trobades: els àpats i xerrades amb els capellans (Mn. Joan Febrer i Mn. Pere Comella) a la Rectoria; la visita i el col·loqui al Club de Jubilats; els Grups de Postcomunió; els de 1er i 2n de Confirmació; el Grup de "Vida Creixent"; els Catequistes; la Junta Econòmica; els "Amics de l'orgue"; les desadores (¡quina feina més valuosa i necessària!); la reunió amb els membres del Consell Parroquial (oberta a tots els feligresos); la reunió amb pares i mares de 1er i 2n any de Catequesi Familiar; la visita al Batlle i a les instal·lacions municipals provisionals; la visita als centenaris germans Riudavets; la reunió amb el Grup de Confirmats del passat mes de juny; i la Celebració Eucarística Parroquial festiva i molt participada.

Encara, uns dies després, vàrem poder tenir un altre Col·loqui amb els capellans i una reunió amb el Consell P. de Pastoral, compartint i fixant assumptes de la vostra programació pastoral.

He de felicitar-vos perquè feis una bona feina i ajudeu responsablement els vostres capellans. Tots dos comparteixen tasques i hi dediquen la seva vida al vostre servei: Mn. Joan Febrer, compartint la responsabilitat parroquial des Migjorn amb la de Ferreries i fent equilibris per atendre uns i d'altres; i Mn. Pere Comella, que m'ha acompanyat en tot moment i que coneix a cadascú molt bé per haver-vos servit durant tants d'anys, un bon pastor pel qui heu demostrat un gran respecte i que vos estima de debò.

He compartit el vostre goig i, a la vegada, les dificultats que una parròquia petita (?) comporta. I també hem pogut comentar la vostra preocupació per diferents assumptes: la família i la seva problemàtica, la dificultat d'implicar més persones en la vida parroquial, els nostres joves que no estan molt presents a la vida de l'Església, algunes qüestions litúrgiques que es podrien millorar, etc.

Referent a aquesta darrera qüestió, i únicament perquè volguéreu tractar-ho públicament, he de recordar el que ja vaig manifestar-vos a la reunió: tot i que hi ha motius raonables, lògics i amb una correcta finalitat pastoral..., jutjar i decidir si es donen les condicions “de necessitat” (can. 961, §1, 2º) correspon al Bisbe diocesà, «tenint en compte els criteris acordats amb els altres membres de la Conferència Episcopal». Els criteris pastorals sempre han de ser expressió del desig de cercar fidelment la “comunió eclesial”, també en assumptes de disciplina litúrgica... És a dir que, en qüestió de Sagraments, ni el mateix Bisbe és lliure de fer o deixar fer unilateralment.

Benvolguts migjorners, m’he trobat molt bé entre vosaltres i vos agraesc molt a totes i tots la vostra feina i la vostra acollida ben amistosa. Continueu mantenint la bona atmosfera amistosa que he pogut observar: escolteu-vos els uns als altres (sense cap monopoli) i, sobretot, manteniu-vos a l’escolta de la Paraula que salva.

Amb la meva salutació a cadascú,

† **Joan, Bisbe de Menorca**

**CARTA DEL OBISPO A LOS FELIGRESES DE
LA CONCEPCIÓN
5 de Diciembre de 2003**

Desde la Oración comunitaria que daba inicio a la Visita Pastoral hasta la última mañana que tuve que añadir para visitar enfermos y ancianos en sus casas, ya que el tiempo previsto se nos quedó corto, han sido días muy intensos pero realmente interesantes.

Recuerdo perfectamente los encuentros con: el Grupo de Vida Creixent; el Grupo de Caritas; el de Estudio de la Biblia; la Junta de la Cofradía; la visita al local y miembros de los Pesebristas; la visita a las dependencias y Junta del Orfeón Maonés; la comida en una casa de familia; el Grupo del Apostolado de la Oración; el de Misiones; la Junta Económica; las visitas recibidas de particulares; el Grupo de Escuela de Comunidad; el Grupo de

Limpieza; el Secretario de la Parroquia (y la pulcritud de su trabajo); el Consejo P. de Pastoral; el Grupo de Matrimonios en casa de uno de ellos.

Ha sido gozosa la visita a los diferentes Grupos de la Catequesis de 1ª Comunión y la reunión nocturna con padres y madres; la reunión con los Catequistas de Comunión y de Confirmación; la visita al Grupo de Postcomunión; el encuentro con el Grupo de Jóvenes que iban a ser confirmados el día siguiente; así como la comida con la Comunidad de Hijas de la Caridad y reunión posterior con el Equipo de Dirección y de Pastoral del Colegio San José; el encuentro con el Grupo de Música y Lectores; la reunión con la Coral; la animada reunión con el numeroso Grupo de Jóvenes de 1º y 2º de Confirmación y Postconfirmación, que me hizo disfrutar enormemente, así como con el Grupo de Inmigrantes "Sin Fronteras" (y sin reloj...).

Punto aparte merece haber podido compartir el Oficio de Laudes y la Eucaristía de la mañana con algunos de vosotros; las celebraciones Eucarísticas del Sábado y Domingo 1º de Adviento, con las Confirmaciones y el Bautizo de Manuel Francisco. También la Eucaristía en la Ermita de Gracia y la reunión con el Grupo responsable de la misma; la Celebración de la Palabra y distribución de la Comunión en la Residencia de Mayores; la Asamblea Parroquial y la comida fraterna con un numeroso grupo de feligreses.

Si en todas las Parroquias me resulta especialmente enriquecedora la visita a los enfermos y ancianos en sus casas, también en la Concepción han sido numerosas estas experiencias que son verdaderas lecciones de fe y de misericordia, a la vez. Os animo a cuidar especialmente este servicio fraterno.

Os felicito porque me he encontrado con una comunidad parroquial con mucho dinamismo y muy unida a su Pastor. Gracias por querer tanto a Joan Miquel. Seguid ayudándole con tanta generosidad, sabiendo que sois "corresponsables" y no únicamente colaboradores.

Intentad analizar qué hacéis por llegar habitualmente a "todas" las casa de vuestra demarcación parroquial con información y servicios fraternos de todo tipo (no sólo sacramentales), etc. Es muy importante la "presencia" de la Comunidad Parroquial en la vida del barrio y de sus habitantes, sean o

no sean 'receptivos', con acciones pastorales de "oferta" y acompañamiento respetuoso a todos aquellos que no están en los Grupos ni lo estarán probablemente nunca. (Los Grupos son "un medio", no un fin).

Como "imagen de Iglesia en el barrio", también considero muy importante la *complementariedad* entre Parroquia, Colegio y Familias. Por eso, bienvenido sea todo lo que favorezca la relación educativa y la pastoral común (o, al menos, dialogada) entre el Colegio San José y la Parroquia. Felicito a las Hijas de la Caridad porque, siguiendo el espíritu y la praxis del admirado S. Vicente de Paúl, han sido siempre y son "muy parroquiales".

Acabo agradeciéndooos mucho a todos vuestra acogida y esfuerzo: mantened siempre la fraternidad y alimentaos continuamente de la Palabra del Señor que os pide ser "*sal y luz*". Dadle mucha importancia a la Eucaristía del Domingo, mesa de la comunidad del Resucitado. Y sabed que cuento con la presencia y acción evangelizadora de todos vosotros *como miembros vivos de la Iglesia que peregrina en Menorca*, más allá de los límites parroquiales o arciprestales.

Con mi saludo a cada uno,

† **Joan, Bisbe de Menorca**

RVDMO. SR. D. JUAN PIRIS FRÍGOLA, OBISPO DE MENORCA

Ciudad

Mi querido y venerado Sr. Obispo: Por razones de salud y de edad avanzada (discurro ya en el nonagésimo año), he creído conveniente renunciar a los oficios o cargos que actualmente desempeño en esta ciudad, como son el de Rector de la Iglesia del Santo Cristo con su Cofradía, el de asesor del Centro local de las "Marías de los Sagrarios" y el de director de la Cofradía de N. Señora del Carmen ubicada en esta Catedral, motivado, además, por lo ventajoso que resultaría, si ahora fuese aceptada la renuncia, poder informar al sucesor o sucesores sobre la situación y funcionamiento de las antedichas entidades eclesiales.

Así, pues, por el presente escrito (can. 189, 1) le presento formalmente mi renuncia a dichos cargos, con el ruego de que, al ser por V. aceptada, me disculpe de las deficiencias que en el ejercicio de los mismos he cometido.

Ciudadella, 3 de diciembre de 2003

Pedro Salord, *Pbro.*

CONFERÈNCIA EPISCOPAL ESPANYOLA

LXXXI ASAMBLEA PLENARIA DE LA CONFERENCIA EPISCOPAL ESPAÑOLA

Madrid, noviembre de 2003.

Datos generales

Han participado en la Asamblea Plenaria 75 de los 76 miembros actuales de la CEE, incluidos los sacerdotes **D. Vicente Altaba Gargallo**, Administrador diocesano de Teruel y Albarracín, **D. Andre Genovart Orell**, Administrador diocesano de Mallorca, y **D. Daniel Ponte Rodríguez**, Vicario General Castrense. Ha excusado su ausencia, por razones de una afección gripal, del Arzobispado de Tarragona, Mons. **Luis Martínez Sistach**. Han asistido también a la reunión algunos Obispos eméritos.

Asimismo, los Obispos españoles se han congratulado y han felicitado al neo Cardenal **Carlos Amigo Vallejo**, Arzobispo de Sevilla, por su reciente nombramiento cardenalicio.

El Obispo electo de las diócesis de Huesca y de Jaca, **P. Jesús Sanz Montes**, quien recibirá la ordenación episcopal el próximo 14 de diciembre en Huesca y tomará posesión de la diócesis de Jaca el día 21 del mismo mes se ha hecho presentes en algunas de las sesiones de trabajo de esta Asamblea Plenaria.

Por su parte, Mons. **Francisco Pérez González**, Arzobispo Castrense electo, ha comunicado a la Asamblea que tomará posesión de este servicio episcopal el próximo 11 de diciembre, en el transcurso de una Eucaristía

que se celebrará en la Iglesia Arzobispal Castrense, sita en la calle Sacramento de Madrid.

Han participado, por primera vez, en la Asamblea Plenaria de la CEE el nuevo Obispo de Plasencia, Mons. **Amadeo Rodríguez Magro**, quien ha quedado adscrito a la Comisión Episcopal de Enseñanza y Catequesis, y Mons. **Román Casanova Casanova**, Obispo de Vic, quien se ha incorporado a la Comisión Episcopal de Seminarios y Universidades. Ambos, por otro lado, actuaron en esta Asamblea Plenaria como Secretarios de actas.

El Obispo de Córdoba, Mons. **Juan José Asenjo Pelegrina**, Secretario General de la CEE hasta el pasado 18 de junio, ha sido adscrito a la Comisión Episcopal de Patrimonio Cultural.

Esta ha sido la primera Asamblea Plenaria de la CEE en la que ha actuado como Secretario General el P. **Juan Antonio Martínez Camino**, elegido para el cargo el pasado 18 de junio.

En el discurso de apertura del Cardenal Presidente de la CEE y en otros momentos, se oró por el eterno descanso de Mons. **Antonio Deig Clotet**, Obispo emérito de Solsona, fallecido en el pasado mes de agosto. Asimismo se expresó la solidaridad de los Obispos con el ya Obispo emérito de Calahorra-La Calzada-Logroño, Mons. **Ramón Búa Otero**, quien en septiembre renunció al gobierno pastoral de esta diócesis por razones de salud.

Representantes de otros Episcopados

Han participado como invitados: Mons. **Antonio Peteiro**, Arzobispo de Tánger y representante de la Conferencia Regional del Norte de África (CERNA); Mons. **Bernard Housset**, Obispo de Mantauban, en representación de la Conferencia Episcopal Francesa; Mons. **Tomaz Silva Nunes**, Obispo auxiliar de Lisboa y Secretario General de la Conferencia Episcopal Portuguesa, en representación de la misma; Mons. **Piotr Jarecki**, Obispo auxiliar de Varsovia, en representación de la Conferencia Episcopal Polaca; y Mons. **Carlos Caruana**, Obispo de Gibraltar.

Estos Prelados han tenido la oportunidad de dirigir un saludo a los Obispos españoles, dándoles a conocer inquietudes y proyectos de sus respectivas iglesias.

Han asistido igualmente a la Asamblea Plenaria de la CEE, como representante de la CONFER, su Vicepresidenta, **Hna. Asunción Codes Jiménez**.

Amplio capítulo de informaciones

Como es habitual, los Obispos han dedicado parte de su tiempo a conocer los informes del Cardenal Presidente de la CEE y del Secretario General sobre la vida de la Iglesia y de la CEE y sobre los llamados asuntos de seguimiento.

Los Presidentes de las Comisiones Episcopales han informado sobre las actividades y proyectos de las mismas y sobre el cumplimiento de las acciones previstas en el Plan Pastoral.

Por su parte, Mons. **Joan Enric Vives Sicilia**, Obispo de Urgell, ofreció una información y unas propuestas sobre la situación de los cristianos en Tierra Santa y sobre la ayuda que se les puede prestar desde España.

Mons. **Bernardo Herráez Rubio**, Presidente del Consejo de Administración de la Cadena COPE y de Popular TV, ha presentado a la asamblea un amplio informe sobre Popular TV, proyecto televisivo de COPE, que cuenta ya con unas treinta emisoras locales en otras tantas cabeceras de diócesis españolas y que puede sintonizarse en toda España.

Acciones del Plan Pastoral

Sobre algunos aspectos del cumplimiento del vigente Plan Pastoral de la CEE "*Una Iglesia esperanzada: ¡Mar adentro!*", informaron los Presidentes de las Comisiones Episcopales de Patrimonio Cultural, Mons. **Santiago García Aracil**, Obispo de Jaén, de Apostolado Secular, Mons. **Braulio Rodríguez Plaza**, Arzobispo de Valladolid, y de Pastoral, Mons. **José Villaplana Blasco**, Obispo de Santander, y el Arzobispo de Santiago de Compostela, Mons. **Julián Barrio Barrio**.

Se trataba, en primer lugar, de la Exposición de historia y arte cristiano "2000 años de cristianismo", prevista para el segundo semestre del año 2004, probablemente entre los días 12 de junio al 19 de septiembre, en la ciudad de Barcelona coincidiendo con la celebración del "Foro Universal de las Culturas".

Uno de los comisarios de la Exposición, el sacerdote barcelonés, **D. José María Martí Bonet**, presentó a los Obispos el proyecto de la Muestra, cuyo título es “<Christus Splendor>. Veinte siglos del cristianismo en España”. Al respecto, se ofrece un amplio dossier documental y un cd rom como material complementario.

Mons. **Julián Barrio Barrio**, Arzobispo de Santiago de Compostela, informó sobre el Año Santo Compostelano 2004. Una especial participación tendrá la CEE, a través de su Departamento de Pastoral de la Juventud, en la organización de la Peregrinación Europea de jóvenes, a desarrollar en Santiago de Compostela los primeros días de agosto de 2004.

Asimismo, Santiago de Compostela acogerá en el marco de este Año Santo, un Encuentro de Familias Cristianas, una peregrinación organizada por la COMECE (Comisión de Episcopados de países de la Unión Europea), el encuentro internacional de diáconos permanentes y el Encuentro de Responsables en las diócesis de España de Religiosidad Popular organizado por la Comisión Episcopal de Pastoral.

Por su parte, el Arzobispo Presidente de la Comisión Episcopal de Apostolado Secular presentó un borrador de proyecto del Congreso de Apostolado Secular, que tendrá lugar en Madrid en noviembre de 2004.

Liturgia y Asuntos Jurídicos

La Comisión Episcopal de Liturgia presentó a la Asamblea la aprobación de distintas traducciones al castellano y al catalán de algunos libros y rituales litúrgicos.

Misa en los XXV años del ministerio de Juan Pablo II

Por iniciativa de la Comisión Permanente de la CEE, todos los Obispos participantes en esta Asamblea Plenaria de la CEE concelebraron una Eucaristía de acción de gracias en la Catedral de Santa María la Real de la Almudena de Madrid el martes, 18 de noviembre, a las 19 horas.

El Rey de España y el Príncipe de Asturias participaron en esta celebración, junto a algunas otras autoridades civiles.

En este contexto, los Obispos españoles aprobaron el texto de una Carta que el Cardenal Presidente de la CEE ha dirigido al Papa **Juan Pablo II** en expresión de comunión, adhesión, plegaria y felicitación.

La Escuela Católica española en el siglo XXI

El Presidente de la Comisión Episcopal de Enseñanza y Catequesis, Mons. **Antonio Cañizares Llovera**, Arzobispo de Toledo, presentó a los Obispos un amplio informe sobre la Escuela Católica española en el siglo XXI. Se trataba, en principio, de una reflexión en orden a proponer la aprobación de algunas acciones operativas. Dicho informe había preparado por el Secretariado de la citada Comisión Episcopal y por la Federación Española de Religiosos y Religiosas de la Enseñanza (FERE).

El gran interés que suscitó el tema entre los Obispos ha originado el encargo de la Asamblea Plenaria a la Comisión Episcopal de Enseñanza y Catequesis para que prepare un próximo documento sobre la identidad y misión de la Escuela Católica, hoy en España.

Directorio de Pastoral Familiar

Los Obispos han aprobado un Directorio de Pastoral Familiar, cuyo texto se dará a conocer a mediados del próximo mes de diciembre, en las vísperas de la Jornada eclesial de la Familia (Domingo de la Sagrada Familia, día 28 de diciembre).

El Directorio de PF consta de presentación, introducción, siete capítulos y conclusión. Los títulos de los respectivos capítulos son “El plan de Dios sobre el matrimonio y la familia”, “La preparación al matrimonio”, “La celebración del matrimonio”, “La pastoral del matrimonio y la familia”, “La atención pastoral de las familias en situaciones difíciles e irregulares”, “La familia, la sociedad y la Iglesia” y “Estructuras, servicios y responsables de la pastoral matrimonial y familiar”. Se anexa ahora la Presentación del mismo.

Asimismo y a propuesta de la Subcomisión Episcopal para la Familia y la Defensa de la Vida, esta Asamblea Plenaria ha acordado instar a los fieles católicos a promover, el día **25 de marzo** de cada año, acciones en defensa de la dignidad, sacralidad y respeto de toda vida humana, uniéndolo-

se a todas las personas de buena voluntad en la promoción de la “cultura de la vida”.

Temas económicos y otras cuestiones

La Asamblea Plenaria ha aprobado los Balances de la CEE y de sus organismos e instituciones correspondientes al año 2002 y los Presupuestos para el año 2004. Han sido aprobados también los criterios de constitución y distribución del Fondo Común Interdiocesano para el mismo período.

El Presidente de la Comisión Episcopal de Pastoral Social, Mons. **Juan José Omella Omella**, Obispo de Barbastro-Monzón, ha presentado a la Asamblea el Informe “*Reflexión sobre la caridad en la vida de la Iglesia*”. Los Obispos han dialogado ampliamente sobre el tema y han decidido continuar la reflexión sobre la pastoral de la caridad en próximas reuniones de la CEE.

Los Obispos procedieron a la elección de un Obispo delegado de la CEE en el Colegio Seminario Mayor “Santiago Apóstol” de Salamanca. Resultó elegido Mons. **Carlos López Hernández**, Obispo de Salamanca. Asimismo, la Asamblea Plenaria aprobó la propuesta de solicitar a la Santa Sede que **Santa Genoveva Torres Morales** sea declarada patrona de los minusválidos.

A última hora de la mañana del jueves, 20 de noviembre, el Cardenal Presidente de la CEE hacía entrega del título de Prelado de Honor del Santo Padre al sacerdote leonés **D. Pedro Puente Fernández**, quien ha servido a la CEE durante 23 años. Fue el Comité Ejecutivo de la CEE, en su reunión del mes de septiembre, quien solicitó la concesión de este título honorífico.

Asociaciones Nacionales: De acuerdo con sus competencias estatutarias, la Asamblea Plenaria de la CEE ha aprobado los siguientes extremos en el capítulo relativo a Asociaciones Nacionales:

Modificación de los estatutos de “Manos Unidas”.

Dispensa de un artículo de los Estatutos de la Hermandad Obrera de la Acción Católica (HOAC).

Erección canónica de “Profesionales Cristianos” como Movimiento de Acción Católica y aprobación de sus Estatutos.

Simposio de Doctrina Social de la Iglesia

Con motivo del cuadragésimo aniversario de la publicación de la Carta Encíclica “Pacem in terris” del Beato **Juan XXIII**, la CEE, a través de su Secretaría General y de su Comisión Episcopal de Pastoral Social, ha organizado un Simposio de Doctrina Social de la Iglesia en el Auditorio “Angel Herrera Oria” de la Fundación “Pablo VI”.

ORIENTACIONES PARA LA ATENCIÓN PASTORAL DE LOS CATÓLICOS ORIENTALES EN ESPAÑA LXXXI ASAMBLEA PLENARIA (17-21 de noviembre de 2003)

Introducción*

La semilla evangélica fue sembrada en España hace dos mil años. Esta semilla creció en el campo abonado de la cultura romana, que se vio así enriquecida por la revelación divina, y se desarrolló en el surco de nuestra historia particular, dando frutos de santidad y evangelización.

Desde hace algunos años, la Iglesia católica en España viene acogiendo a otros muchos hermanos católicos, que también recibieron la semilla evangélica, desarrollada en el campo de otras culturas o tradiciones asentadas en Europa oriental y Oriente medio fundamentalmente. La misma semilla ha generado una sorprendente variedad: la Iglesia católica proclama al mismo tiempo la unidad en la fe, celebrada sacramentalmente y vivida en comunión eclesial, junto con la legítima diversidad en sus diferentes formas celebrativas y organizativas.

Dentro de la comunión eclesial, existen legítimamente Iglesias particulares, que gozan de tradiciones propias, permaneciendo inmutable el primado de la Sede de Pedro, que preside la asamblea universal de la caridad, defiende las diferencias legítimas y al mismo tiempo se preocupa de que las particularidades no sólo no perjudiquen a la unidad, sino que más bien la favorezcan (LG 13). Estas Iglesias particulares que poseen tradicio-

nes propias son las Iglesias católicas orientales, con una estructura patriarcal como forma de gobierno colegial.

La impugnación de las fórmulas dogmáticas de los Concilios de Éfeso y Calcedonia, así como la ruptura de la comunión eclesial entre los Patriarcados orientales y la Sede Romana a partir del siglo XI, motiva que la cristiandad oriental se presente en su doble vertiente eclesial, ortodoxa y católica. Esta grave anomalía eclesial, amparada por cuestiones políticas, geográficas y culturales, quiso ser resuelta por el Concilio de Florencia, pero resultó ineficaz. Desde entonces, grupos de jerarcas y fieles orientales no dejarán de pedir la comunión con la Iglesia de Roma y con quien la preside, sin renunciar a su patrimonio litúrgico, espiritual, teológico y canónico.

Así pues, las Iglesias católicas orientales siempre han estado unidas a la Iglesia de Roma por los vínculos de la caridad y de la comunión. Aunque entre las Iglesias ortodoxas orientales y la Iglesia de Roma no se haya alcanzado la plena unidad católica, algunas Iglesias orientales siempre han permanecido en la unidad, otras tuvieron necesidad de firmar la unión a partir del siglo XV, y otras finalmente han sido aceptadas como católicas de forma expresa o tácita. Todas las Iglesias católicas orientales tienen especialmente encomendada la misión de actuar como “puente” que une dos orillas, y de ser “pulmón” para que todo el cuerpo eclesial pueda respirar plenamente.

Los católicos orientales, al pertenecer a estas venerables Iglesias, también están unidos plenamente a la Sede Apostólica de Roma. Han llegado a nuestro país buscando unas condiciones laborales y económicas que les permita salir de su penuria, y alcanzar una mejor situación de vida. Por su parte, nos ofrecen otro estilo de vivir nuestra misma fe católica, su testimonio frecuentemente silencioso y sacrificado en medio de regímenes totalitarios, así como su deseo de colaborar con la Iglesia católica en España desde su dimensión oriental. Por nuestra parte, los católicos latinos hemos de mostrarnos plenamente como hermanos, respetando las tradiciones eclesiales.

Todas las Iglesias católicas orientales gozan de los mismos derechos y obligaciones, porque no se apoyan en el número de sus fieles ni en los sacrificios padecidos, sino en la común dignidad. Y así como en España existe, además de la liturgia romana, la liturgia hispano-mozárabe que tra-

tamos de conservar y fomentar como patrimonio propio, hemos de respetar las liturgias orientales, manifestando de esta forma el aprecio por los distintos ritos y liturgias.

Sin embargo, los católicos orientales, al estar desprovistos muchas veces de sus propios pastores así como de instituciones apropiadas para vivir conforme a su propio rito o tradición, esperan disponer de los adecuados cauces que les permitan vivir su pertenencia católica. Por ello, la Iglesia católica en España quiere ejercer la hospitalidad cristiana y procurar su atención pastoral, esperando que todos los católicos promuevan la unidad en la diversidad. Con las presentes orientaciones, cuyos primeros destinatarios son los fieles y pastores católicos latinos, se ofrecen algunas pautas para la atención pastoral de los católicos orientales, teniendo en cuenta el Decreto sobre las Iglesias católicas orientales del Concilio Vaticano II, así como otras disposiciones pontificias posteriores, en particular el *Código de Derecho Canónico* y el *Código de Cánones de las Iglesias Orientales*.

La presencia de católicos orientales

La tarea de detectar la presencia de católicos orientales en cada diócesis corresponde al párroco latino, quien debe mantener los oportunos contactos con estos fieles y preocuparse por su vida cristiana.

Cada párroco latino podrá encomendar la recogida de datos a un católico oriental o a varios, cuando se trata de fieles de una o de varias Iglesias *sui iuris*¹, e informará por escrito a su Obispo diocesano y al *Director del Departamento para la atención pastoral de los católicos orientales*.

Cuando la población de fieles católicos orientales no pudiera constituirse en una diócesis como comunidad estable por su número exiguo, su dispersión o su condición laboral, el Obispo diocesano podrá designar un sacerdote latino para su atención pastoral. Si se trata de una Provincia eclesiástica, el Arzobispo metropolitano y los Obispos sufragáneos podrán designar un sacerdote latino para su atención pastoral.

La parroquia oriental y su párroco

Si la población de fieles católicos orientales en una diócesis constituye una comunidad estable, el *Director del Departamento para la atención*

pastoral de los católicos orientales sugerirá al Obispo diocesano la conveniencia de erigir una parroquia para todos los fieles católicos orientales o una parroquia para fieles católicos de una determinada Iglesia *sui iuris*².

La parroquia oriental, canónicamente erigida, tendrá su propio párroco, latino u oriental, nombrado por el Obispo diocesano, quien podrá designar, además, un templo de forma exclusiva, si es posible. El despacho parroquial habrá de contar con los libros parroquiales de bautismos, matrimonios y otros sacramentos, para su preparación, celebración y posterior inscripción³.

Para facilitar la identificación de una parroquia oriental es conveniente que figure la inscripción *Parroquia católica oriental* (para todos los fieles católicos orientales) o *Parroquia católica de rito...* (para todos los fieles católicos orientales de una determinada Iglesia *sui iuris*) en el rótulo de entrada, membretes, sello y direcciones. Asimismo, es conveniente que se facilite información sobre las parroquias orientales más cercanas y su teléfono de contacto, si es posible.

Si en una diócesis existieran varias parroquias para los fieles católicos orientales desprovistos de Ordinario propio, el Obispo diocesano puede, además, nombrar un Vicario episcopal “por razón del rito”⁴.

Cuando los fieles católicos orientales sean numerosos y convenga desmembrar la parroquia para todos los fieles católicos orientales desprovistos de Ordinario propio, el Obispo diocesano habrá de ponderar si existen fieles suficientes de una determinada Iglesia *sui iuris*, en cuyo caso podrá erigir una parroquia de esa Iglesia católica oriental (greco-melkita, ucraniana, rumana, u otra). En este caso, el párroco deberá pertenecer a la propia Iglesia *sui iuris* y continuará bajo la única autoridad del Obispo diocesano.

Cuando en una determinada diócesis el Obispo juzgue que conviene la presencia de un sacerdote católico oriental⁵, podrá pedir el parecer del *Director del Departamento para la atención pastoral de los católicos orientales*; sin embargo, corresponde al Obispo diocesano dirigir la petición al Sínodo de Obispos de la Iglesia patriarcal o arzobispal mayor, o al Consejo de Jerarcas de la Iglesia metropolitana *sui iuris* de que se trate.

El Obispo diocesano otorgará la *missio canonica* al sacerdote católico oriental designado por su propio Jerarca para atender en España una parro-

quia oriental o una comunidad de católicos orientales, y podrá establecer un convenio regulador sobre materias de retribución económica y seguridad social⁶, residencia⁷, y otras actuaciones u oficios.

Cuando el párroco latino de una parroquia oriental, debidamente preparado, convenga que celebre una liturgia no latina, la petición deberá hacerla el propio Obispo diocesano a la Congregación para las Iglesias Orientales, única competente para conceder las oportunas licencias⁸.

La lengua y la liturgia en las celebraciones

Para procurar la atención pastoral de todos los católicos orientales en una lengua común, es deseable que en la Divina Liturgia de la Eucaristía y en las celebraciones sacramentales se use la lengua española, de acuerdo con el derecho común⁹ y particular.

El ministro ha de celebrar los sacramentos según las prescripciones litúrgicas de la propia Iglesia sui iuris, a no ser que el derecho establezca otra cosa o él mismo haya obtenido especial facultad de la Sede Apostólica¹⁰.

El bautismo

La administración del bautismo corresponde al párroco latino u oriental *del que se va a bautizar o a otro sacerdote con licencia del mismo párroco o del Jerarca del lugar, que, con causa grave, se presume legítimamente¹¹.*

El que pide el bautismo a un ministro católico de otra Iglesia *sui iuris* no tiene derecho a exigirle la celebración del bautismo en su liturgia o conforme a su rito. Es el ya bautizado quien *está obligado a observarlo en todas partes¹².*

El párroco del lugar donde se celebra el bautismo debe anotar cuidadosamente y sin demora en el libro de bautismos el nombre de los bautizados, haciendo mención del ministro, padres y padrinos, así como de los testigos, si los hay, y del lugar [y día del bautismo, indicando al mismo tiempo el lugar] de nacimiento y de la Iglesia sui iuris a la que los bautizados quedan adscritos¹³.

Como la inscripción del bautismo recibido produce *ipso iure* la adscripción a la Iglesia *sui iuris* de que se trate, se ha de anotar en el libro de bautismos *toda adscripción a una Iglesia sui iuris y todo paso a otra Iglesia sui iuris, incluso, si es el caso, de la Iglesia latina donde se ha celebrado el bautismo*¹⁴.

El bautizando menor de catorce años *queda adscrito a la Iglesia sui iuris a que está adscrito su padre católico; pero si sólo la madre es católica o si ambos padres lo piden con voluntad concorde, queda adscrito a la Iglesia sui iuris a que pertenece la madre*¹⁵.

*El niño de padres cristianos acatólicos puede ser bautizado lícitamente en la Iglesia católica si ambos o uno de ellos o aquel que legítimamente ocupa su lugar lo piden y les es física o moralmente imposible acceder al ministro propio*¹⁶. Este bautismo no se inscribirá en el libro de bautismos de la parroquia católica, sino que el ministro entregará la correspondiente certificación a los padres.

Si los padres cristianos acatólicos piden el bautismo de su hijo en la Iglesia católica para que sea católico y reciba educación católica, la petición deberán hacerla por escrito, presentando los padres certificación de su propio bautismo; así se determinará posteriormente la adscripción del recién bautizado a la Iglesia *sui iuris*. El bautismo administrado se inscribirá en el libro de bautismos de la parroquia católica, anotando *también la pertenencia del bautizado a la Iglesia sui iuris o rito*¹⁷. Si es posible, el ministro de este bautismo deberá ser un sacerdote católico oriental, y lo administrará junto con la crismación (confirmación) y la eucaristía, según la praxis común de todas las Iglesias orientales.

Cuando un niño ha sido bautizado en una Iglesia oriental no católica antes de los catorce años y es adoptado después del bautismo por padres católicos, queda adscrito en principio a la Iglesia *sui iuris* del padre católico¹⁸.

El bautizando mayor de catorce años *puede elegir libremente cualquier Iglesia sui iuris a que se adscribe por el bautismo recibido en ella*¹⁹.

La confirmación

La confirmación o *la crismación con el santo myron debe administrarse conjuntamente con el bautismo, y los fieles cristianos de las Iglesias orientales pueden recibirla incluso de los presbíteros de la Iglesia latina, según las facultades de las que dispongan*²⁰, especialmente si carecen de sacerdote católico oriental.

La Eucaristía

*Los fieles (católicos latinos u orientales) pueden participar en el Sacrificio Eucarístico y recibir la sagrada comunión en cualquier rito católico*²¹.

Los sacerdotes de diversas Iglesias *sui iuris* pueden concelebrar la Eucaristía con causa justa y con licencia del obispo, *siguiendo todas las prescripciones de los libros litúrgicos del primer celebrante, lejos de todo sincretismo litúrgico y conservando, en lo posible, los ornamentos litúrgicos e insignias de la propia Iglesia sui iuris*²².

La penitencia

*Todo fiel (católico latino u oriental) tiene derecho a confesarse con el confesor legítimamente aprobado que prefiera, aunque sea de otro rito*²³.

La unción de enfermos

El sacramento de la unción de los enfermos puede ser administrado por aquellos sacerdotes que tienen fieles encomendados a su tarea pastoral, independientemente del rito al que pertenezcan, y con licencia presunta por cualquier sacerdote²⁴.

El matrimonio

El expediente matrimonial de dos católicos orientales podrá ser instruido en las diócesis de su residencia, recabando especialmente la certificación de estado libre en su parroquia de origen.

Para asistir y bendecir el matrimonio canónico de dos católicos orientales, el Ordinario del lugar y el párroco latinos son, de suyo, incompetentes,

aunque los contrayentes sean súbditos²⁵. *Si no hay un sacerdote que sea competente conforme al derecho para celebrar el matrimonio, o no se puede acudir a él sin grave dificultad... y hay otro sacerdote (latino) que puede estar presente, ha de ser llamado, si se puede, para que bendiga el matrimonio, salvada la validez del matrimonio ante sólo los testigos; en las mismas condiciones también puede llamarse a un sacerdote acatólico (ortodoxo)*²⁶.

Para asistir y bendecir el matrimonio canónico de un católico oriental y de un católico latino son competentes el Ordinario de lugar y el párroco latinos²⁷.

En el matrimonio contraído con un católico latino *la mujer tiene pleno derecho a pasar a la Iglesia sui iuris del marido al contraer matrimonio o durante el mismo; y una vez disuelto el matrimonio, puede libremente volver a la anterior Iglesia sui iuris*²⁸. El marido no tiene el derecho de pasar a la Iglesia *sui iuris* de la mujer.

Para asistir y bendecir el matrimonio canónico de un católico oriental y un acatólico, sígase la normativa sobre los matrimonios mixtos²⁹.

Para que los fieles católicos orientales no contraigan matrimonio en forma civil o en celebración "ortodoxa"³⁰, como también para que puedan celebrar su matrimonio ante la carencia de sacerdote propio, es muy conveniente que conozcan dónde se encuentran las parroquias católicas orientales más cercanas.

La recepción en la plena comunión católica

*Todo cristiano tiene derecho, por razones de conciencia, a decidir libremente entrar en la plena comunión católica*³¹. El fiel oriental no católico que, de acuerdo con su conciencia, desee ser recibido en la Iglesia católica deberá hacer la petición por escrito, presentando certificación del bautismo recibido para ser adscrito a la Iglesia *sui iuris* del mismo rito.

No se debe recibir en la plena comunión católica al fiel oriental no católico que no haya cumplido catorce años³². La Iglesia católica preparará personalmente a quien desea ser recibido, asumiendo el interesado lo que significa ser católico.

*Los bautizados acatólicos (procedentes de las Antiguas Iglesias Orientales o de las Iglesias Ortodoxas bizantinas) que vienen a la plena comunión con la Iglesia católica mantienen el rito y lo cultivan y observan según sus fuerzas; quedan por tanto adscritos a la Iglesia sui iuris del mismo rito*³³.

Quienes son recibidos en la Iglesia católica están equiparados en derecho a los bautizados en la misma Iglesia católica³⁴.

Para la celebración de la recepción en la Iglesia católica de un laico oriental no católico, obsérvese el *Rito de admisión a la plena comunión con la Iglesia católica de los ya bautizados válidamente*, y sus oportunas orientaciones previas³⁵. El ministro competente es el Ordinario/Jerarca del lugar, y también el párroco de la parroquia oriental católica, si el derecho no se lo prohíbe³⁶.

La función de la Sede Apostólica

Los fieles católicos orientales pueden recurrir a la Sede Apostólica, como *árbitro supremo de las relaciones intereclesiales*³⁷, en aquellas cuestiones previstas por el *Código de Cánones de las Iglesias Orientales*, especialmente las que se refieren a la adscripción a una Iglesia *sui iuris*³⁸.

Corresponderá a la Sede Apostólica la oportunidad de nombrar un Jerarca o erigir una circunscripción oriental³⁹.

La función del Director del Departamento

El *Director del Departamento para la atención pastoral de los católicos orientales* está al servicio de todas las diócesis y de sus obispos, orientando cualquier consulta pastoral, canónica o ecuménica, y coordinando la atención pastoral en relación con los fieles católicos orientales.

Deberes de los católicos latinos y orientales

Los fieles católicos tanto orientales como latinos están llamados a manifestar la unidad eclesial y la diversidad en sus diferentes ritos y tradiciones.

Los fieles católicos orientales tienen el derecho de vivir y celebrar la fe en su rito. El rito expresa el modo de vivir la fe en una Iglesia *sui iuris*, y lo constituye el *patrimonio litúrgico, teológico, espiritual y disciplinar*⁴⁰.

Los fieles católicos latinos debemos procurar, como hermanos que somos *por estar confiados por igual al gobierno pastoral del Romano Pontífice*⁴¹, el respeto y el conocimiento de la tradición oriental como la mejor forma de vivir la unidad en la fe en la legítima diversidad eclesial.

Algunas iniciativas pastorales

Como iniciativas y formas de colaboración sugeridas por el Romano Pontífice conviene destacar: el hermanamiento de parroquias (sacerdotes y fieles) latinas y orientales para apoyarse y enriquecerse mutuamente, las experiencias monásticas compartiendo la vida religiosa o los contactos por internet, la formación de seminaristas orientales en España facilitando becas, especialmente cuando se requiere la presencia de sacerdotes orientales en España, el intercambio de profesores o las peregrinaciones a través de viajes organizados⁴².

Periódicamente el *Director del Departamento para la atención pastoral de los católicos orientales* convocará a todos los sacerdotes católicos orientales residentes en España, así como a los sacerdotes latinos con facultades otorgadas por la Congregación para las Iglesias Orientales, e incluso a los sacerdotes latinos designados por el Obispo diocesano para atender a los fieles católicos orientales, para programar y revisar la atención pastoral de los fieles católicos orientales. A la Secretaría de la Conferencia Episcopal Española se enviará una memoria o informe anual.

* * *

Con las presentes orientaciones pastorales, la Iglesia católica en España desea que *los fieles cristianos de toda Iglesia sui iuris, y también de la Iglesia latina que por razón de oficio, de ministerio o de función tienen relaciones frecuentes con fieles cristianos de otra Iglesia sui iuris, sean formados cuidadosamente en el conocimiento y cultivo del rito de la misma Iglesia según la gravedad del oficio, ministerio o función que cumplen*⁴³.

¹ OE 4.

² Cf CCEO 29.1; 30; 32.1; 35 y 36.

³ Cf JUAN PABLO II, Constitución apostólica *Pastor bonus*, 58.1.

⁴ CCEO 28.1; OE 1 y 3.

⁵ OE 3.

- ⁶ Cf OL 24-25; JUAN PABLO II, Exhortaciones apostólicas *Vita consecrata* (25 de marzo de 1996) 101, y *Ecclesia in America* (22 de enero de 1999) 38; DE 85 y 195.
- ⁷ CCEO 41. Cf OE 6.
- ⁸ Cf JUAN PABLO II, Constitución apostólica *Pastor bonus* (28 de junio de 1988) 58.1.
- ⁹ Cf OE 23.
- ¹⁰ CCEO 674.2 y CIC 846.2.
- ¹¹ CCEO 677.1. *En territorio ajeno, a nadie es lícito administrar el bautismo sin la debida licencia; pero esta licencia no puede ser denegada por el párroco de otra Iglesia sui iuris a un sacerdote de la Iglesia sui iuris a la que el que se va a bautizar quedará adscrito* (CCEO 678.1).
- ¹² CCEO 40; OE 4.
- ¹³ CCEO 689.1. El paréntesis indica que el texto latino no se contempla en la traducción española.
- ¹⁴ CCEO 37 y 296.2. Al inscribir la partida de bautismo, hágase constar la adscripción al rito con esta frase: “Adscrito al rito de la Iglesia... por el bautismo recibido”. Si se ha producido cambio de rito, hágase constar con esta frase: “Ha pasado del rito de la Iglesia... al rito de la Iglesia... por la celebración del matrimonio / por la disolución del matrimonio / por rescripto de la Sede Apostólica”.
- ¹⁵ CCEO 29.1. Cf CIC 111.1.
- ¹⁶ CCEO 681.5.
- ¹⁷ CCEO 37 y 296.2.
- ¹⁸ Cf CCEO 29.1-2, 2º. La adopción ha de ser también anotada en el libro de bautismos de la correspondiente parroquia católica (Cf CIC 535.2 y CCEO 296.2).
- ¹⁹ CCEO 30 y CIC 111.2.
- ²⁰ CCEO 695.1. y 696.2.
- ²¹ CIC 923.
- ²² CCEO 701.
- ²³ CIC 991.
- ²⁴ Cf CIC 1003.2 y CCEO 739.2.
- ²⁵ El fundamento de la incompetencia radica en la cláusula *dummodo eorum alteruter sit ritus latini* (CIC 1109). Al Jerarca del lugar y al párroco oriental también les afecta la incompetencia para asistir y bendecir el matrimonio de dos católicos latinos, o de dos católicos orientales si al menos uno no está adscrito a su propia Iglesia *sui iuris*, en virtud de la cláusula *dummodo alterutra saltem pars sit ascripta propriae Ecclesiae sui iuris* (CCEO 829.1). Hay que tener en cuenta que *los cánones del CIC son sólo para la Iglesia latina* (CIC 1), y *los cánones del CCEO son para todas y solas las Iglesias orientales, a no ser que, en lo referente a las relaciones con la Iglesia latina, se establezca expresamente otra cosa* (CCEO 1). No cabe, pues, aplicar la legislación latina a fieles católicos orientales, ni la legislación oriental a los fieles católicos latinos.
- ²⁶ CCEO 832.1-2; Cf CIC 1116.1-2. El diácono no asiste ni bendice ningún matrimonio, a tenor del CCEO, ni se le puede delegar.
- ²⁷ Cf CIC 1109.
- ²⁸ CCEO 33. Todos estos pasos de una Iglesia *sui iuris* a otra han de ser anotados en el libro de bautismos.
- ²⁹ Cf CCEO 813-816. Téngase en cuenta que *si la parte católica adscrita a alguna Iglesia oriental sui iuris celebra el matrimonio con otra parte que pertenece a la Iglesia oriental acatólica, la forma de celebración del matrimonio establecida por el derecho se requiere únicamente para la licitud; pero se requiere para la validez la bendición de un sacerdote, observadas las demás prescripciones del derecho* (CCEO 834.2; CIC 1127.1). Hay que recordar que el CCEO no contempla la posibilidad de la dispensa de la forma canónica por

el Jerarca del lugar (Cf CCEO 835). Al matrimonio mixto también le reconoce el derecho algunas cuestiones relativas a la adscripción del rito (Cf CCEO 34).

³⁰ No se olvide que los fieles católicos orientales, cuando carecen de sacerdote competente para bendecir su matrimonio, pueden llamar a un sacerdote ortodoxo (cf CCEO 832.2).

³¹ PONTIFICIO CONSEJO PARA LA PROMOCIÓN DE LA UNIDAD DE LOS CRISTIANOS, *Directorio para la aplicación de los principios y normas sobre el ecumenismo* (25 de marzo de 1993), 99 (=DE).

³² Cf CCEO 900.1.

³³ CCEO 35.

³⁴ Cf CIC 11; CCEO 1490.

³⁵ Cf *Ritual de la Iniciación cristiana de adultos* (Madrid 1976), Apéndice, nn. 223-225.

³⁶ Cf CCEO 898.2-3; OE 25.

³⁷ OE 4.

³⁸ Cf CCEO 29.1; 30; 32.1; 35 y 36.

³⁹ Cf JUAN PABLO II, Constitución apostólica *Pastor bonus*, 58.1.

⁴⁰ CCEO 28.1; OE 1 y 3.

⁴¹ OE 3.

⁴² Cf OL 24-25; JUAN PABLO II, Exhortaciones apostólicas *Vita consecrata* (25 de marzo de 1996) 101, y *Ecclesia in America* (22 de enero de 1999) 38; DE 85 y 195.

⁴³ CCEO 41. Cf OE 6.

**LA LXXXI ASAMBLEA PLENARIA DE LA CEE
(17-21-NOVIEMBRE-2003) APROBÓ UN INFORME Y UNAS
PROPUESTAS SOBRE LA SITUACIÓN DE LOS CRISTIANOS
DE TIERRA SANTA Y SOBRE LA AYUDA QUE SE LES
PUEDE PRESTAR DESDE ESPAÑA**

Presentó el informe el Obispo de Urgell, Mons. Joan Enric Vives

El prelado representó a la CEE en un encuentro que se celebró en Jerusalén, del 13 al 16 de enero de 2003, y que reunió a Obispos de Conferencias Episcopales de Europa y América del Norte, miembros del Consejo de las Conferencias Episcopales de Europa (CCEE) y de la Comisión de Episcopados de la Comunidad Europea (COMECE) con representantes de la Iglesia de Tierra Santa para buscar formas concretas de ayuda a los cristianos de Oriente Medio.

La CEE recibió información sobre este encuentro en la reunión Plenaria de junio de 2003. En la última Asamblea se retomaron las deliberaciones y se aprobaron algunas líneas de actuación y propuestas para vivir una

“mayor comunión y solidaridad con las comunidades cristianas de Tierra Santa”, que se definen en cuatro apartados.

Dar a conocer la existencia de las Comunidades Cristianas en Tierra Santa

El primer apartado estudia cómo establecer los medios para dar a conocer su existencia y sus necesidades. Como primer paso se propone que se hable de las comunidades cristianas en Tierra Santa dentro del panorama de explicaciones y claves sobre el conflicto entre Israel y Palestina que tienden a simplificarlo hablando sólo de judíos y musulmanes. Además, se informará sobre su situación a las Autoridades españolas y a los políticos para que puedan promover acciones pacificadoras hacia la región.

También se plantea conocer mejor y valorar lo que se está realizando desde la Obra Pía, la Custodia Franciscana, los religiosos, institutos de vida consagrada, movimientos y comunidades eclesiales. Y a través de ellos, dar a conocer en las diócesis la realidad de Tierra Santa.

Peregrinaciones

El informe dedica un segundo apartado al tema de las “Peregrinaciones”. Los Obispos proponen reanudarlas, pues “las comunidades cristianas en Tierra Santa nos ayudarían a realizarlas de forma segura”. No obstante, “deberán ser más selectivas en el momento presente y con personas concienciadas de la novedad de esta situación”. Los Obispos especifican que deben entrar en contacto con la Iglesia Católica local presente en Tierra Santa. Se deben visitar los santuarios y además se pueden proponer encuentros con las comunidades cristianas y sus pastores, comunidades religiosas o escuelas cristianas, “piedras vivas de los verdaderos santuarios”.

Se propone contactar con el Patriarcado Latino de Jerusalén, que preside la Conferencia episcopal, y cuando sea posible tener un encuentro con él o algunos de sus Obispos auxiliares. También plantea el informe dar a conocer la diversidad y riqueza de las Iglesias orientales, sus ritos y el valor de sus tradiciones antiquísimas. Se aconseja recibir ayuda de la Custodia Franciscana y otras órdenes religiosas y comunidades que trabajan en Tierra Santa; además de promover algún viaje anual de Obispos españoles en comité o acompañando alguna peregrinación diocesana.

Solidaridad cristiana

Los Obispos han estudiado cómo priorizar las ayudas materiales a estas comunidades cristianas ya que “la situación es desesperada”. Entienden que las ayudas se pueden potenciar y canalizar a través de Cáritas Española, las Cáritas diocesanas y Manos Unidas, con las que “ya hay muy buena relación y ambas instituciones muestran un gran interés”. Además se asumirían algunos proyectos concretos a través del Patriarcado de Jerusalén.

Se promoverán hermanamientos de diócesis, parroquias y escuelas católicas poniendo especial interés en la escolarización de los niños cristianos y en la promoción de viviendas. Se potenciará dar trabajo a los cristianos de allí, como ya se hizo con los rosarios en la visita del Papa en mayo. Se trataría de hacer algo similar con belenes, lámparas o felicitaciones para Navidad.

Acciones de la propia CEE

La Asamblea Plenaria ha aprobado por último acciones concretas en las que se constata que la CEE debe estar presente en Tierra Santa a través de la Obra Pía y de la Casa de Santiago, continuando con los esfuerzos por obtener un mejor y más amplio emplazamiento y por intentar una representación más significativa. La CEE participará en los encuentros internacionales de apoyo a los cristianos de Tierra Santa. El próximo encuentro de las Conferencias Episcopales está previsto del 12 al 15 de enero de 2004.

Se ha propuesto, además, que la Comisión Episcopal de Pastoral se implique y ayude a través del Departamento de Pastoral de Turismo, Santuarios y Peregrinaciones en la organización de las peregrinaciones y en otras acciones.

Los Obispos recabarán el máximo de información sobre lo que las diócesis y congregaciones religiosas están haciendo para incentivarlo aún más y evitar duplicidades. Estas informaciones y acciones se canalizarán a través de la Oficina del “Fondo Nueva Evangelización” como instrumento para ayudar a Mons. **Joan Enric Vives**, Obispo encargado por el Comité Ejecutivo, que en conexión con la Secretaría General, mantendrá informados a los Obispos y a las diócesis de España.

Madrid, 2 de diciembre de 2003

ACTIVITATS DEL SR. BISBE

NOVEMBRE 2003

Dia 1

- A Maó, visita dos capellans.
- Al Cementiri des Castell (primer Acte de la Visita Pastoral) celebra l'Eucaristia per tots els difunts del poble.

Dia 2

- Visita Pastoral a Sant Climent: berena a casa d'una família; celebra les dues Eucaristies dominicals; després de la 1^a hi ha l'Assemblea parroquial; després de la 2^a es reuneix amb els fillets de 1ª Comunió i Confirmació i els respectius Catequistes.
- A Ciutadella, es reuneix amb la M. General de les GG. Filles de la Misericòrdia.

Dia 3

- A Cal Bisbe, rep visites i despatxa assumptes.

Dia 4

- A Cal Bisbe, despatxa assumptes.

Dia 5

- A Cal Bisbe, rep visites.
- Al capvespre, Visita Pastoral a Migjorn Gran: dina amb l'equip de capellans; visita malalts a casa seva; visita el Club de Jubilats i manté un col·loqui amb ells; saluda al Grup de 1er de Confirmació i un altre de Post-comunió.

Dia 6

- A Cal Bisbe, rep visites.
- Al capvespre, V. P. a Migjorn Gran: reunió amb el Grup de "Vida Creixent"; visita malalts a casa seva; saluda un Grup de

Postcomunió i el de 2º de Confirmació; reunió (oberta a tots els feligresos) amb els membres del Consell Parroquial, Catequistes, Junta Econòmica, "amics de l'orgue" i desadores.

Dia 7

- Despatxa amb col·laboradors.
- A Ciutadella, visita un capellà malalt a la Clínica.
- A Maó, visita un capellà i, a la Casa Sacerdotal, participa amb els Residents i Comunitat a la celebració dels 88 anys de Mn. Cots.
- Al capvespre, V. P. a Migjorn Gran: visita al Batlle i les instal·lacions municipals; visita els germans Riudavets (centenaris); visita malalts a casa seva; reunió amb pares i mares de 1er. i 2º any de Catequesi Familiar.

Dia 8

- V. P. a Migjorn Gran: reunió amb el Grup de Confirmats del passat mes de juny; visita malalts a casa seva; Celebració Eucarística Parroquial.

Dia 9

- Al Toro, participa a la Jornada de Teologia.
- A Ciutadella, presideix la Celebració Eucarística a la Jornada de P. de Joventut.

- A Sta. Maria de Maó, assisteix al Concert Commemoratiu del Bicentenari del naixement de Mn. Benet Andreu.

Dia 10

- A Cal Bisbe, rep visites i despatxa assumptes.
- Visita un capellà a casa seva.

Dia 11

- Despatxa amb col·laboradors.
- Visita un capellà a casa seva.
- As Castell, (2n acte de la Visita Pastoral), reflexió a pares i catequistes sobre "Valors i Reptes de la Família Cristiana".

Dia 12

- Visites al Seminari.
- Participa al Recés del Clergat diocesà.
- As Mercadal, reunió amb els representants diocesans a la Taula de Joves.

Dia 13

- A Cal Bisbe, rep visites i despatxa assumptes.
- Participa a l'homenatge a Mn. Guillem Coll de part d'un grup d'antics cantaires de la Capella D.
- V.P. a Migjorn Gran: col·loqui amb els capellans i reunió amb el Consell P. de Pastoral.

Dia 14

- A Maó, reunió amb el Conseller Delegat d'Es Diari.
- Rep visites a la Casa Sacerdotal i participa a la festa de Sor Rosa que fa anys.
- Visita un capellà malalt al Geriàtric.

Dia 15

- A Cal Bisbe, reunió ordinària del Consell Diocesà de Pastoral.
- Visita un capellà malalt a la Clínica.
- A la Parròquia del Carme de Maó, celebra el Sagrament de la Confirmació.

Dies 16 – 21

- A Madrid, participa a l'Assemblea Plenària de la CEE.

Dia 22

- A Mallorca, participa a la reunió de la Confer Balear i presenta una ponència.
- Reunió amb el Consell General de les GG.FF. de la Misericòrdia.

Dia 23

- Celebra Eucaristia dominical a la Catedral i participa al dinar de germanor de la Capella Davídica.

Dia 24

- A Cal Bisbe, despatxa assumptes.
- A Maó, participa a la reunió arxiprestal dels Rectors.
- A Ciutadella, visita el Rector de Sant Antoni Mª Claret, per tal de preparar la Visita Pastoral.
- Al fosquet, reunió ordinària del Consell Diocesà d'Economia.

Dia 25

- A Cal Bisbe, rep visites i despatxa assumptes.
- A Maó, a les dependències d'Es Diari, participa a la Reunió General d'Accionistes.

Dia 26

- Trobada de Capellans al Toro.
- Al capvespre, a Maó, Visita Pastoral a la Parròquia La Concepció: Pregària inicial; reunions successives amb el Grup de Vida Creixent; Grup de Caritas; Grup d'estudi de Bíblia; Junta de la Confraria.

Dia 27

- V.P. a la Concepció de Maó: Eucaristia parroquial del matí; visita al local i membres dels Pessebristes; visita malalts a casa seva; visita dependències i Junta de l'Orfeó Maonès; reunió amb el Secretari de la Parròquia;

dinar amb una família; reunió amb el Grup de l'Apostolat de l'Oració; amb el Grup de Missions; visita als fillets de la Catequesi de 1ª Comunió; reunió amb la Junta Econòmica; trobada amb els pares i mares de fillets de 1ª Comunió; reunió amb el Grup d'Escola de Comunitat.

Dia 28

- V.P. a la Concepció de Maó: Ofici i Eucaristia parroquial del matí; Grup de Neteja; visita malalts a casa seva; dinar amb la Comunitat de Filles de la Caritat; reunió amb l'Equip Directiu i de Pastoral del Col·legi Sant Josep; reunió amb els Catequistes de Comunió i de Confirmació; trobada amb el Grup de Joves que s'han de confirmar el dia següent; rep visites de particulars; reunió amb el Consell P. de Pastoral; reunió amb el Grup de Matrimonis a casa d'un ells.

Dia 29

- Al Toro, participa al Recés diocesà d'Advent.
- A Maó, dina a la Casa Sacerdotal.
- V.P. a la Concepció de Maó: salutació al Grup de Musica i Lectors; Celebració de l'Euca-

ristia i Confirmació; reunió amb el Grup de la Coral; visita els fillets de Postcomunió; reunió amb els joves de 1er. i 2n. de Confirmació i Postconfirmació; reunió amb el Grup d'Immigrants "sin Fronteras".

Dia 30

- Eucaristia a l'Ermita de Gràcia i reunió amb el Grup responsable de la mateixa; Celebració de la Paraula i distribució de la Comunió a la Residència de Gent Gran; Celebració de l'Eucaristia parroquial del 1er. Diumenge d'Advent (amb un Bateig d'infant); Assemblea Parroquial i dinar de Germanor.
- Al capvespre, a Ciutadella, participa a la Pregària Vocacional Diocesana.

DESEMBRE 2003

Dia 1

- V.P. a la Concepció de Maó: visita malalts a casa seva.
- A Sta. Maria, presideix el Funeral en sufragi de la mare del capellà Francesc Cardona.

Dia 2

- A Cal Bisbe, despatxa assumptes.

Dia 3

- A Cal Bisbe, rep visites i despatxa assumptes.

Dia 4

- Visita un capellà malalt a la clínica.
- A Cal Bisbe, rep visites i despatxa assumptes.

Dia 5

- A Cal Bisbe, despatxa assumptes.
- Visita dos capellans a casa seva.
- A la Catedral, assisteix al concert amb motiu del centenari de Mn. Biel Salord, fundador de la Capella Davídica.

Dia 6

- Treball personal

Dia 7

- A Sant Francesc de Ciutadella, celebra l'Eucaristia del 2n. Diumenge d'Advent.

Dia 8

- A la Catedral, presideix la Concelebració Eucarística de la Solemnitat de la Immaculada i imparteix la Benedicció Papal.
- A Maó, al Monestir de les RR. Concepcionistes, celebra l'Eucaristia de la Solemnitat de la Immaculada.

Dia 9

- A Cal Bisbe, despatxa assumptes.
- Participa a la reunió de l'equip de capellans de Sant Francesc de Ciutadella.

Dia 10

- Al Toro, participa al Recés d'Advent dels preveres de la Diòcesi.
- Visita un capellà a casa seva.

Dia 11

- Visita Pastoral a la Parròquia del Roser des Castell: Pregària comunitària a la Capella del Santíssim; visita al C.P. "Àngel Ruiz i Pablo"; visita el "reforç escolar" de la parròquia; malalts a casa seva; trobades amb els Grups de Frater i Vida Creixent; Eucaristia; trobades amb els Grups de Caritas i Carmelo seglar.

Dia 12

- V.P. as Castell: Visita a l'Ajuntament; Club de Jubilats; Centre Cultural; Malalts a casa seva; Grups Missioners; Caritas (atenció primària); Eucaristia; Grup de Formació d'adults; Monitors dels Scouts.

Dia 13

- V.P. as Castell: Visita malalts a casa seva; cafè-tertúlia amb representants de les Associacions Culturals del poble; visita a l'agrupament escolta; Eucaristia; Reunió amb el Consell de Pastoral i Junta d'Economia.

Dia 14

- V.P. as Castell: Catequesis Parroquial; Eucaristia dominical (Cor i Lectors); Grups de Confirmació i Grup missioner; visita malalts a casa seva; Grup de matrimonis.

Dia 15

- A Cal Bisbe, rep visites i despatxa assumptes.
- Al Seminari, participa a la presentació del llibre memòria-homenatge a Mn. Miquel Anglada Gelabert, al cel sia.

Dia 16

- Visita Pastoral a la Parròquia Sant Antoni Mª Claret de Ciutadella: visita el Col·legi de la Consolació, reunions i col·loquis successius amb els professors i amb diferents grups d'alumnes, i dina amb la Comunitat de Religioses. Al capvespre. Reunió amb els Grups de Vida Creixent i l'agrupament Scout.

- Visita un capellà malalt a casa seva.
- Visita les GG Clarisses.

Dia 17

- A Cal Bisbe despatxa assumptes.
- V.P. a Sant Antoni Mª Claret: reunió amb l'Equip de Caritas; visita dependències i serveis de repàs escolar; reunió amb el Consell P. de Pastoral.

Dia 18

- A Cal Bisbe, reunió amb responsables de l'àrea diocesana d'economia.
- V.P. a Sant Antoni Mª Claret: visita diferents malalts a casa seva.
- Participa al sopar de Nadal amb els treballadors i col·laboradors de Cope Menorca.

Dia 19

- A Cal Bisbe, rep visites (entre les quals la Delegada del Govern a Menorca).
- És entrevistat en directe a la Cope al programa "Sa finestra de l'Església".
- V.P. as Castell: es reuneix amb els Pastors i alguns representants de les Esglésies Evangèlica i Anglicana.
- As Castell, al fosquet, celebració de la Llum de la Pau de

Betlem amb els 12 agrupaments dels Scouts de la Diòcesi i amb participació de membres de les esmentades Esglésies Evangèlica i Anglicana.

Dia 20

- Al Seminari, saluda pares i al·lots del projecte "Seminari Menor en Família", en convivència amb els formadors.
- Participa al dinar de Nadal amb els treballadors, consellers i accionistes d'Es Diari de Menorca.
- V.P. a Sant Antoni Mª Claret: reunió amb els Catequistes i visita els Grups de catequesi; celebra l'Eucaristia del 4t. Diumenge d'Advent.

Dia 21

- V.P. a Sant Antoni Mª Claret: participa a l'Assemblea Parroquial.
- A la parròquia Sant Francesc de Maó, presideix l'Eucaristia i confereix el Ministeri de Lector al seminarista Joan M. Tutzó Sans.

Dia 22

- A Cal Bisbe, rep visites i despatxa assumptes.
- Participa al dinar de Nadal del personal de la Cúria amb motiu

de la jubilació d'En Sebastià Marquès.

Dia 23

- A Cal Bisbe, despatxa amb col·laboradors.
- A Maó, participa al dinar de Nadal amb els residents a la Casa Sacerdotal.
- Visita un capellà al geriàtric.

Dia 24

- A Ciutadella, al Geriàtric celebra l'Eucaristia de Vigília de Nadal.
- As Mercadal, a l'Església parroquial Sant Martí, celebra l'Eucaristia de Vigília de Nadal.

Dia 25

- A la Catedral, presideix la celebració de l'Eucaristia de la Solemnitat de Nadal.

Dies 26 – 31

- A Ciutadella, a la Parròquia Sant Esteve, presideix l'Eucaristia en la festa del Titular.
- A Mallorca, dirigeix un Curset a les Superiores de totes les Comunitats de Franciscanes Filles de la Misericòrdia.

VISITA PASTORAL

CALENDARI PREVIST 2004

GENER

SANT LLUIS = dies 21, 22, 23, 24, i 25.

FEBRER

FERRERIES SANT BARTOMEU = dies 4, 5, 6, 7 i 8.

MAÓ: MARE DE DÉU DEL CARMÉ = dies 18,19,20,21 i 22.

MARÇ

**CIUTADELLA: MARE DE DÉU DEL ROSER (CATEDRAL),
SANT FRANCESC i SANT MIQUEL** = dies 3, 4, 5, 6, 7,
10,11,12, 13 i 14.

FORNELLS: SANT ANTONI ABAT: dies 25, 26, 27 i 28.

Cal recordar que, a la Carta publicada amb motiu de la V.P. (*i que els fidels haurien de poder conèixer*), s'aconsella fer una feina prèvia a cada Parròquia... i també, durant la V.P., una Celebració Eucarística "significativa" i qualque tipus d'Assemblea Parroquial.

*****PARROQUIES PENDENTS de DATA:**

MAÓ: SANTA MARIA, SANT FRANCESC i SAN ANTONI.

CIUTADELLA: SANT RAFEL.

RECÉS DE PREVERES

Benvolguts germans preveres:

Si Déu ho vol, el proper dimecres, dia 12, ens trobarem al Seminari per a tenir el recés mensual. Com el curs passat, seguirem amb la lectio divina, que ha preparat Mn. Sebastià Taltavull. Recordau-vos de dur la Litúrgia de les Hores i d'avisar les monges del Seminari per al dinar.

Us adjunto el calendari de jornades i col·lectes de l'any 2004, així com un full amb algunes correccions que s'han de fer a la guia diocesana.

Rebeu una cordial salutació.

Ciutadella 7 de novembre de 2003

Rafel Portella Moll

TROBADA AMB EL SR. BISBE

Benvolguts germans preveres:

Dia 26 de novembre, tenim prevista una trobada al Toro de tots els capellans amb el Sr. Bisbe, per a un diàleg obert i un intercanvi d'impressions i comentaris, en el pla distès d'una trobada amical.

Encara que no hi ha una tendència definida, el Sr. Bisbe proposa tractar dos temes que van quedar pendents en el darrer Consell del Presbiteri.

1. Valoració, a partir de les darreres experiències, dels recessos i exercicis espirituals.
2. Ministeris laïcals i/o diaconat permanent. Què en pensau?

Així mateix, informarà sobre la Plenària de la Conferència Episcopal.

La trobada començarà a les 11.00 h del matí i acabarem amb el dinar, a les 14,00h. Recordau-vos d'avisar les monges del Toro.

Rebeu una abraçada.

Ciutadella 18 de novembre de 2003

Rafel Portella Moll

RECÉS D'ADVENT

Benvolguts germans preveres:

Si Déu ho vol, el proper dimecres, dia 10, tindrem el Recés d'Advent, al Toro. Començarem a les 11.00 h del matí i acabarem amb el dinar. Adjunt teniu el material que farem servir, preparat per Mn. Sebastià Taltavull.

Allà dalt podrem decidir el lloc i qui prepara la trobada festiva de Nadal, prevista per al dilluns 29 de desembre.

M'agradaria que us sentíssiú tots convidats, tant a l'una com a l'altra trobada. A més de ser una bona ocasió per pregar units i per trobar-nos simplement pel gust d'estar junts, a vegades s'aprofita per a donar alguna informació (molt puntual) o per a repartir algun material, els quals, desgraciadament, no sempre arriben a aquells que no hi ha assistit. Naturalment això no treu per res la responsabilitat que tenim tots de fer arribar les coses als germans majors o malalts.

Fins la propera trobada, rebeu una cordial abraçada.

Ciutadella, 5 de desembre de 2003

Rafel Portella Moll

LECTORAT. FELICITACIÓ DE NADAL

Benvolguts germans preveres:

En primer lloc us vull desitjar un Sant Nadal de Nostre Senyor Jesucrist. Que la vostra vivència d'aquesta Festa, personal i comunitària, sigui plena de profund goig espiritual i de fraternal relació amb tothom.

El diumenge dia 21, tindrem el goig de celebrar la institució com a Lector, del nostre seminarista Joan M. Tutzó. La celebració tindrà lloc a la seva parròquia d'origen, Sant Francesc de Maó, a les 17.00 h. Ell mateix ens convida a l'escrit que apareix al Full Dominical del proper diumenge, seria bo fer-ho saber a la gent de les parròquies, especialment als joves.

Tal com vam quedar amb els que érem al Toro dimecres dia 10, la TROBADA FESTIVA DE NADAL tindrà lloc a Sant Joan de Missa. Recordau, serà dilluns dia 29, i ens podrem trobar a partir de les 12 del migdia a l'ermita. Per saber quants serem, convé que cadascú avisi el seu Arxipreste el més aviat possible.

Ja hem rebut algunes programacions pastorals d'aquest curs, però encara en falten per arribar. Gràcies als qui les heu enviades.

Quan rebeu aquesta carta, estarà a punt de fer-se o ja s'haurà fet la presentació del llibre de Mn. Miquel Anglada i Gelabert "ELS DARRERS PESSICS". Si algú de vosaltres el vol adquirir, a la cúria en tenim a un preu menor que el de les llibreries. Mentre en quedin us els podem servir.

Fins la propera trobada, rebeu una abraçada.

Ciutadella, 11 de desembre de 2003
Rafel Portella Moll

JORNADA DIOCESANA DE CÀRITAS. NAU MESTRAL DE CIUTADELLA. 08 DE NOVEMBRE DE 2003

En primer lloc he d'excusar l'assistència del Sr. Bisbe, del qual us faig arribar una cordial salutació.

Veient aquesta obra material de Càritas, no podem menys que donar gràcies a Déu per tants voluntaris, treballadors i col·laboradors que han fet possible aquesta obra i tantes altres accions, grans o petites, a favor dels pobres i exclosos de la nostra societat.

Diu en un cert punt del "pla estratègic" que més tard ens presentaran, que *Càritas és Església diocesana, que no és una entitat depenent de l'Església, és la mateixa Església*. I certament que és així, perquè Càritas fa present i real la missió rebuda per l'Església del seu Cap i Mestre Jesucrist en enviar els deixebles a "anunciar la bona nova i a expulsar dimonis" (Mt 10,7ss.). Dimonis de fam, d'analfabetisme, de manca de treball, d'exclusió social... De tota la comunitat cristiana haurà de rebre estaló, persones voluntàries, suport econòmic, pregària perquè sigui l'Esperit del Senyor qui guiï aquesta bona obra.

No és cap novetat dir que Càritas "salva" la imatge social de l'Església, ni més ni menys perquè és Església servidora, feta pobra amb els pobres, a exemple del seu mestre Jesucrist. Això vol dir que aquest és el bon camí perquè l'Església sigui vista com a sagrament de salvació, i que serà molt necessari potenciar més i més Càritas a les parròquies, i especialment entre els joves, necessitats d'exemples i d'oportunitats de servei com el que ofereix Càritas.

Moltes gràcies, idò, als membres de l'Equip diocesà, a tots els responsables, col·laboradors, treballadors, usuaris... (i com no, també a l'Ajuntament de Ciutadella i a les altres entitats públiques) per fer possible aquesta tasca tant evangèlica i, per tant, profundament humana.

**EN LA PRESENTACIÓ DEL LLIBRE “ELS DARRERS PESSICS”
DE MN. MIQUEL ANGLADA I GELABERT EL
15 DE DESEMBRE DE 2003**

Sr. Bisbe, Sr. Conseller de Cultura, Sr. Batle de Ciutadella, familiars d'en Miquel, amics tots:

Aquest vespre ens convoca el record d'un bon amic, germà, mestre, el record de Mn. Miquel Anglada i Gelabert. La felicitat de publicar els seus darrers “Pessics” ens el fa avui present, i llegir amb la perspectiva de quasi bé un any de la seva mort aquestes breus però intenses reflexions, ens dóna ocasió de valorar-les més justament i d'agrair a Déu el regal que va ser la seva vida, la seva amistat, la seva saviesa humana i cristiana.

Els responsables més directes d'aquesta publicació són el Sr. Lluís Casanovas, director de l'Editorial Nura i Mn. Sebastià Taltavull que ha prologat el llibre i que ens el presentarà. Llibre que compta amb el suport del Consell Insular de Menorca, sempre atent a donar a conèixer i a potenciar la cultura de la nostra Illa.

Tot i ser una iniciativa, diguem-ne, “civil”, l'església Diocesana s'ha volgut afegir a aquesta publicació donant-li suport i agraint la valoració que es fa d'un dels seus membres.

Desitjant-vos una bona vetlada i una lectura profitosa del llibre, passo a donar la paraula al Sr. Lluís Casanovas.

CONSELL DEL PRESBITERI

El dia 29 d'octubre de 2003, a la residència episcopal, sota la presidència del Sr. Bisbe, es reuní el Consell del Presbiteri, per a la primera sessió ordinària del present curs. Abans d'iniciar l'ordre del dia, el Sr. Bisbe compartí amb els consellers els sentiments i la pròpia reflexió sobre algunes percepcions que desvetlla el seu exercici ministerial de pastor. Conclogué destacant la naturalesa i finalitat del consell del Presbiteri i el desig que aquest sigui un instrument de diàleg institucionalitzat

Es van abordar els temes de l'Institut Diocesà d'Economia i del Seminari. Sobre l'IDEC es va constatar que amb les escasses aportacions actuals no es poden atendre les emergències i necessitats extraordinàries dels preveres. Després d'una llarga posada en comú de reflexions i suggeriments, van convergir en uns criteris i pistes d'actuació per gestionar el fons. També es va insistir que les parròquies han d'anar assumint les despeses del sosteniment del clergat. I va quedar en estudi la recerca d'altres formes de gestió de casos particulars.

Referent al Seminari, es va donar informació sobre la situació actual dels seminaristes diocesans. S'informà de les necessitats econòmiques que es deriven de la formació dels seminaristes. A partir d'aquestes consideracions, es demanà conscienciar la comunitat cristiana i recaptar recursos per sostenir els seminaristes.

De l'Arxiprestat del Centre es feren arribar al Consell unes consideracions sobre la conveniència de formar els seminaristes al Seminari de Mallorca o a l'Interdiocesà de Catalunya, invocant raons de tradició i sintonia pastoral i cultural. En el debat es pregà no fer-ne bandera sobre un o altre lloc de formació, però s'afirmà la necessitat d'aconseguir un ample consens en les principals diocesanes, com la qüestió del Seminari.

CONSELL DE PASTORAL

El Consell de Pastoral Diocesà va reunir-se el dia 15 de novembre, sota la presidència del Sr. Bisbe. Després d'una pregària i la lectura i aprovació de l'acta anterior, va fer-se una anàlisi i revisió sobre les finalitats de l'esmentat Consell. Tot seguit va decidir-se reforçar i tornar a estudiar el Directori Sacramental de la Diòcesi per tal de procedir a la seva promulgació.

Va discutir-se, després, la conveniència o no de crear un Secretariat específic d'immigració. Va proposar-se, igualment, la presència d'un immigrant en el Consell de Pastoral Diocesà com a portaveu de les seves necessitats.

Després d'altres informacions i precís i suggeriments, s'aixecà la reunió.

NOVEMBRE

- ***JORNADA DIOCESANA DE CARITAS***

Dissabte, dia 8, tingué lloc a Ciutadella la jornada anual diocesana de Caritas. Les Caritas parroquials s'hi feren presents a través dels seus representants. La principal motivació de la jornada era la presentació del "Pla estratègic de Caritas: 2004-2009".

En el fulletó s'especifica l'estructura de Caritas a Menorca i es marquen les pautes d'actuació per als biennis 2004-06 i 2006-08. Quedant l'any 2009 per a l'avaluació dels resultats.

Es va aprofitar la circumstància per visitar les noves instal·lacions del Taller Mestral, a punt de ser inaugurades.

- ***JORNADES DE PASTORAL JUVENIL***

El Secretariat Diocesà per a la Pastoral Juvenil va convocar, diumenge dia 9, els agents d'evangelització dels joves de les parròquies. Unes 25 persones van respondre a la convocatòria amb l'objectiu d'analitzar el document "Una mirada nova: Vers un nou impuls de la pastoral de joventut". La trobada es va dur a terme en el Seminari diocesà de Ciutadella.

La directora del Secretariat, Margarita Campins, afirma que la jornada ha servit per a posar sobre la taula una possibilitat d'unificar criteris d'actuació entre els joves. L'objectiu és que totes les parròquies i moviments uneixin esforços i criteris per oferir el missatge cristià als joves de Menorca. Campins espera que a finals de curs es pugui disposar d'un treball global, a nivell diocesà, en matèria de Pastoral Juvenil. El Sr. Bisbe va participar en la trobada i presidí l'Eucaristia de clausura.

- ***JORNADA DE TEOLOGIA***

La primera jornada de Teologia del curs es va celebrar al Toro i va ser dirigida per Mn. Jaume Reixach, capellà de Girona i periodista. Fou una aproximació a Déu a través de la poesia. Una aproximació a l'experiència i sentiment religiós de poetes catalans moderns i contemporanis. En les expressions dels poetes es podia percebre l'actitud de molta gent del món modern: El desig de Déu; la recerca de Déu; el seu pressentiment o negació.

- ***RECÉS DE PREVERES***

El dia 12 es va celebrar, al Seminari, el recés de novembre, que proposà, com a tema de pregària i de reflexió "Anar a l'encontre dels allunyats". El punt de partença va ser la lectura de Lc. 14, 12-24. L'objectiu era cercar camins de presència i promoure iniciatives que afavoreixin experimentar la proposta salvadora de Jesús. L'anàlisi ens invitava a veure quines situacions necessiten una actuació més urgent. Quina actitud ens proposa Jesús de cara als allunyats. Quines actituds nostres poden ser causa de la fe per part d'altra gent.

- ***NOVA NAU DE MESTRAL A CIUTADELLA***

El dia 22 es va obrir al públic la nova nau dels Tallers Mestral. Després d'estar una bona temporada de forma provisional a una nau de lloguer al polígon, els Tallers Mestral han reobert al públic la botiga i els tallers, gràcies al fons Feder i a la cessió dels terrenys per part de l'Ajuntament de Ciutadella.

- ***SECRETARIAT DE PASTORAL PENITENCIÀRIA***

L'Església de Menorca ha obert un local per a atendre els familiars dels presos menorquins interns en la presó de Palma. La iniciativa sorgeix del Secretariat de Pastoral Penitenciària. Els voluntaris de Pastoral Penitenciària de fa mesos van iniciar les visites a la presó de Palma. Aquestes visites són periòdiques, per a atendre i entrevistar-se amb els presos menorquins; fer-se ressò de les seves necessitats; aportar-los el calor humà dels seus familiars. També té com a objectiu el Secretariat, informar els familiars sobre el Servei Penitenciari d'Orientació Jurídica i de l'Institut de Reinserció Social. Per a dur tota aquesta tasca amb eficàcia, el Secretariat està vinculat amb la Delegació de Pastoral Penitenciària del bisbat de Mallorca.

- ***NECROLÒGICA***

El dia 30 va morir, a Maó, la Sra. Montserrat Vidal, mare de Mn. Francesc Cardona. A l'endemà es va celebrar la missa funeral, a Santa Maria de Maó, que va ser presidida pel Sr. Bisbe. Al cel sia.

DESEMBRE

- ***VISITA PASTORAL A LA PARRÒQUIA DEL ROSER DES CASTELL***

Una entranyable celebració al Cementeri del poble i una xerrada als pares i mares de la Catequesi parroquial van encetar els actes de la Visita Pastoral de Mons. Piris a la nostra parròquia. Allà es va poder trobar, no només amb les persones que normalment assisteixen al culte, sinó amb moltes altres que es professen creients, però que només practiquen esporàdicament. Des del principi vàrem intentar de donar un caire obert a totes les trobades, incloses les dels diversos grups de la parròquia, per tal que l'encontre amb el Bisbe fos en línia evangelitzadora, d'acord amb els objectius diocesans.

Ens agradaria destacar quatre significatives trobades: La visita a l'Ajuntament; amb un diàleg franc on es va posar de manifest, per ambdues parts, l'autonomia i la col·laboració de cara al bé comú. L'escola pública, que té un elevat percentatge d'alumnes matriculats en l'assignatura de religió. L'encontre mantingut amb els representants de les associacions culturals del poble, amb un fructuós diàleg, on es va posar de manifest el paper de la parròquia com enllaç i pont entre uns i altres. Finalment, la històrica trobada ecumènica amb els representants de l'Església Evangélica i de l'Església Anglicana que, posteriorment, juntament amb el Sr. Bisbe, varen participar en el lliurament de la Llum de la Pau de Betlem, per part dels Escoltes.

La comunitat parroquial, formada pel Rector, les Germanes Carmelites i els laics, esperam un fruit abundant d'aquest encontre amb tants de grups i persones, de manera que, durant el temps pasqual durem a terme una assemblea parroquial, una vegada que haurem reflexionat sobre les indicacions rebudes per part del Sr. Bisbe, per tal que aquesta visita finalitzi amb un fort impuls evangelitzador per a tots els creients en Jesucrist.

• ***RECÉS D'ADVENT PER A PREVERES***

El dia 10 els preveres es van reunir al Toro per a preparar el temps d'Advent amb la pregària. Tenint en compte que el temps abans de Nadal és temps d'esperança, d'encoratjament, es va encaminar la pregària amb els ulls fixos en aquell qui ve a curar les nostres ferides, a salvar els qui tenen el cor desfet, els desanimats. Els texts bíblics que van guiar la nostra reflexió, van ser Is. 57,15; Is. 61,1-2 i Rm. 12,1-19. En el rerefons de la reflexió, hi havia el drama humà de la depressió. I les preguntes ens demanaven de quina manera l'experiència de Déu –l'espiritualitat que intent viure com a prevere– està il·luminant la meua vida i m'encoratja? I, retornant a la vida, ¿què fer perquè siguem portadors de “bona notícia” als qui se senten deprimits?

• ***ELS DARRERS PESSICS***

El dilluns dia 15, a la sala dels Arcs del Seminari, a les 20.30 h. es va fer la presentació del llibre pòstum de Mn. Miquel Anglada, titulat “Els darrers pessics”. El llibre és un recull d'articles que Mn. Miquel havia publicat els tres darrers anys de vida, en el Full Dominical. La presentació, presidida

pel Sr. Bisbe, corregué a càrrec de Mn. Sebastià Taltavull. Bon nombre de gent assistí a l'acte, en el qual també hi va ser present el Conseller de Cultura del Consell Insular.

- ***VISITA PASTORAL***

Del 17 al 21, el Sr. Bisbe va efectuar la primera Visita Pastoral a la nostra parròquia de St. Antoni Mª Claret. S'interessà per l'activitat de cada un dels grups que col·laboren amb la parròquia, i canvià impressions amb el grup de Càritas, els Escoltes i els de Vida Creixent. També el dissabte, a la tarda, abans de l'Eucaristia, que ell presidí, tingué una trobada amb els Catequistes.

Durant aquests dies va anar a visitar alguns malalts de la parròquia. El diumenge, dia 21, després de la Missa Major, assistí a l'Assemblea Parroquial i ens encoratjà a què activéssim la vida parroquial donant-nos a conèixer més al nostre barri; repartint, fins i tot, informació dels serveis i activitats parroquials. Igualment ens suggerí de col·laborar, en tot allò que es pugui, amb les altres parròquies de la ciutat.

- ***MESTRAL I S'ALTRA SENALLA A TVE-2***

Dies enrere TVE va filmar uns reportatges en els tallers Mestral i les botigues de Comerç Just de S'Altra Senalla per al programa "Pueblo de Dios". Basat en el treball que es fa als tallers per la recuperació de material de segona mà, i de la promoció humana que es fa amb els treballadors que s'hi dediquen, la 2 de TVE emetrà un programa titulat "Trastos viejos, vidas nuevas"

- ***MONS. JESÚS MURGUI, NOU BISBE DE MALLORCA***

El dissabte, dia 27, els ambients eclesials de Menorca es feren ressò del nomenament de Mons. Jesús Murgui com a nou bisbe de Mallorca. Prou conegut i estimat de nosaltres perquè durant quasi bé un any i mig va servir la nostra Diòcesi com a Administrador Apostòlic, abans del nomenament de l'actual bisbe Joan Piris. Rebi la nostra més cordial enhorabona.

- ***JORNADA FESTIVA DELS PREVERES***

El dilluns, dia 29, enmig de les festes nadalenques, els preveres ens vàrem trobar per a un dinar de confraternització a St. Joan de Missa. Compartiren el dinar amb nosaltres alguns seminaristes, ja majors d'edat i que ara comencen la seva preparació en el Seminari de Valencia.

- ***JOAN TUTZÓ SANS, NOU LECTOR***

Acabant ja els estudis eclesiàstics, el seminarista Joan Tutzó Sans va rebre, de mans del Sr. Bisbe , el Ministeri de Lector, a la parròquia de St. Francesc de Maó. Enhorabona a ell, als seus pares i a tota la comunitat cristiana de Menorca que veu com augmenta el nombre de servidors del poble de Déu.

GENER 2004

- 1 Jornada Mundial de la Pau
- 3 *Pastoral Universitària*: Jornada
- 6 **Festa de l'Epifania**
- 10 *Vida consagrada*: Recés al Seminari
- 14 *Preveres*: Recés al Seminari
- 24 Jornada Infantil Missionera
- 25 Jornada de Teologia al Toro

FEBRER 2004

- 1 *Vida consagrada*. Dia de la Vida Religiosa (El Toro)
- 3 *Vida Creixent*. Celebració diocesana
- 4 Consell del Presbiteri
- 7 *Animadors de cant litúrgic*. Preparació Quaresma
- 7-8 Recés per joves al Toro
- 8 *Mans Unides*. Campanya contra la fam
- 11 Dia mundial del malalt
- 11-12 *Preveres*: Formació permanent
- 12 Reunió dels quatre Delegats del Pastoral
- 15 *Escoltes*: Diada del Pensament
- 25 ***Inici de la Quaresma***. Dimecres de Cendra
- 27-28 *Vida consagrada*: Jornades de formació al Toro
- 29 Pregària vocacional

ÍNDIX GENERAL ANY 2003

Sr. BISBE

Decrets

- Decret de nomenament de Vicari General i Moderador de Cúria 5
- Admissió a l'Estat Clerical 7
- Decret d'aprovació dels Estatuts de la Coordinadora de Confraries de Setmana Santa de Maó 61
- Estatuts de l'associació 62
- Decret de nomenament del president de la Coordinadora de Confraries de Setmana Santa de Maó 187

Homilies

- Homilia en la missa de Sant Antoni, 17 de gener de 2003 8
- Homilia en el funeral del Vicari General (27.01.03) 12
- Crismal 2003 78
- Homilia en la Eucaristia-Funeral a la Catedral de Menorca 235
- Mare de Déu de Gràcia 2003 307
- 75 aniversari de la fundació de l'“Opus Dei” 310
- En el XXV aniversari de la elecció de Juan Pablo II 313
- Solemnitat de la Puríssima 2003 367

Escriets

- Crònica eclesial del año 2002 16
- Discurs: sopar dia 16 de gener 25
- Un “tesor en gerres de terrissa” 28
- Nadal passa, l'encarnació queda 29
- Els malalts en la parròquia: una prioritat 30
- Convidats a dejunar i pregar per la pau 81

- Feim cara de Pasqua	83
- Senyor, Què voleu que faci?	83
- A la comunitat diocesana de Menorca... ..	84
- Membres de l'església i seguidors de Jesucrist	86
- Jueves Santo	87
- El obispo de Mallorca ha muerto	188
- La pasqua del malalt	189
- El nostre compromís missioner	190
- S'han trobat amb ell	191
- La taula del compartir	193
- Festa de portes obertes	194
- Preguem pel Papa	195
- Conviuen ignorant-se	239
- Ha muerto Mons. Antoni Deig Clotet, Obispo emérito de Solsona	240
- Cridats a evangelitzar en un món secular i insolidari	315
- "Era estranger i em vau acollir" (Mt 25)	316
- "Especialitzats" i testimonis de fraternitat	317
- Domund i "jubileu" papal	318
- Amb Maria, cridats a la missió	320
- Un estil de relacions ben concret	371
- El nostre sentit de "pertinença"	372
- A la comunitat cristiana de Menorca i a tots, homes i dones que estima el Senyor	373
- Mare de Déu de l'esperança i de la pau	375
- Feliz Navidad a cada uno y un 2004 lleno de posibilidades de vida evangélica	376
- A les portes de Nadal	377
- Nadal 2003	379
- El bosc que creix	380

Cartes

- A propòsit de la visita pastoral	241
- Carta del Bisbe als parroquians de Santa Eulàlia de Maó	243
- Carta del Bisbe als parroquians de Sant Martí des Mercadal ...	245
- Carta del Bisbe als parroquians de Santa Eulàlia d'Alaior	247
- Objectius per al bienni 2003-2005	250

- Carta circular al clergat diocesà	321
- Carta del bisbe als parroquians de Sant Esteve de Ciutadella ..	322
- Carta del bisbe als parroquians de Sant Climent.....	382
- Carta del bisbe als parroquians des Migjorn Gran	383
- Carta del obispo a los feligreses de La Concepción	385
- Carta del Pbro. Pedro Salord al bisbe	388

SANTA SEU

- Sobre la Eucaristía en su relación con la Iglesia	89
- Nota de la Comisión Episcopal de Liturgia sobre la Comunión de los celíacos	133
- Consideraciones a cerca de los proyectos de reconocimiento legal de las uniones entre personas homosexuales	255
- Más criterios sobre la comunión eucarística de los celíacos	325

CHARTA OECUMENICA (CCEE)

- Línies directrius per a una col·laboració progressiva de les esglésies a Europa	265
--	-----

CONFERÈNCIA EPISCOPAL ESPANYOLA

- LXXX Asamblea Plenària	197
- Nota del Comité Ejecutivo de la CEE a propósito de la reforma de la vigente ley sobre Técnicas de Reproducción asistida (35/1988)	277
- LXXXI Asamblea plenaria	389
- Orientaciones para la atención pastoral de los católicos orientales en España	395
- La LXXXI Asamblea plenaria de la CEE (17-21/11/2003)	406

ACTIVITATS DEL SR. BISBE

33, 135, 203, 281, 329, 409	
- Visita pastoral. Calendari d'aquest trimestre	336
- Visita pastoral. Calendari previst 2004	416

VICARIA GENERAL

- Guia diocesana	337
------------------------	-----

- Calendari de Jornades i Col·lectes de Menorca. Any 2004	338
- Recés de preveres	417
- Trobada amb el Sr. Bisbe	417
- Recés d'Advent	418
- Lectorat. Felicitació de Nadal	419
- Jornada diocesana de Càritas	420
- En la presentació del llibre "Els darrers pessics"	421
VICARIA JUDICIAL	343
SECRETARIA GENERAL	
- Nomenaments	141, 211, 285
ORGANISMES DIOCESANS	
<i>Consell del Presbiteri</i>	
- Full informatiu de la reunió: 26 de febrer de 2003	39
- Àrea dels mitjans de comunicació social	287
- Ressenya del Congrés de Missions a Burgos	347
<i>Consell del Presbiteri</i>	423
<i>Consell de Pastoral</i>	424
CRÒNICA DIOCESANA	43, 143, 213, 291, 351, 425
AGENDA	
de març i abril de 2003	51
de maig i juny de 2003	153
de juliol i agost de 2003	227
de setembre de 2003	299
d'octubre, novembre i desembre de 2003	357
de gener i febrer de 2004	431

